

בשענר

ידיעות קיבוץ הזורע - י"ג בתשרי התשפ"א - 01.10.2020

הכל בסגר. בערך.

6 עמוד

יעל כרמי

עמק השלום: מכתב לתושבי יקנעם

ומ"א מגידו | יוחנן מעוז | 5 עמוד

החווה הסינית, אובדן התמימות:

איתי מיכאלי | ארן ריילינגר | 10 עמוד

צבעי האסלאם בחצי האי ערב -

חלק ב' | גד רובין | 8 עמוד

- 3 | עדכונים מהנעשה בקיבוץ
עדכוני תרבות / איריס רפאלי
- 5 | ענייני השעה א':
מכתב גלוי לכל תושבי העיר יקנעם והמועצה האזורית מגידו / יוחנן מעוז
עדכון מהמאבק למען עמק השלום / גל אבריאל
- 6 | טור אישי: הכל בסגר. בערך. / יעל כרמי
- 7 | ענייני השעה ב':
מה יהיה הרוב הדרוש לשינויים בחוקת הקיבוץ? / שמעון שתיל
- 8 | צבעי האסלאם בחצי האי ערב – חלק ב' / גד רובין
- 9 | הקורונה ואנחנו – אז ועתה / דובי זמר
- 10 | החווה הסינית, אובדן התמימות – ריאיון עם איתי מיכאלי / ארן ריילינגר
- 15 | היה היה – פינת הארכיון / צוות הארכיון
- 16 | שביליסטים – יומן מסע / ניר רענן
- 17 | תרבות ופנאי

- פינת התובנה / בועז בש מרץ'
טיפת מיתולוגיה / אהוד דור
- 18 | לקראת שבת
פרשות השבועיים / דובי זמר
אחרי הכל שיר
סוף פסוק
- 20 | שו"ת – יהונתן הוקר / דני נהב

לוח זיכרון | אוקטובר

	2.10.12	רעיה נהב
	3.10.95	עזרא מאירהוף
נפל במוצב החרמון	6.10.73	צבי איילון (במבי)
נפל בשמי סיני	7.10.73	יורם לפידות
נפל בסיני	8.10.73	הלל מעוז
נפל בשטח הסורי למרגלות החרמון	12.10.73	נמרוד מנחם
	13.10.08	יפה נגרי
	13.10.13	מנחם כלב
	14.10.09	אדית פרוינדליך
נפל ליד נגבה	17.10.48	אורי באום אלוני
	18.10.12	חזה ירון
נפל בחזית סיני	19.10.73	אלן צ'רסקי
	19.10.03	רודא ריילינגר
	20.10.16	רותי הרמן
	22.10.99	אורה זמיר
	22.10.12	יפה צינר

הגהה

עמוס אורן

תמונת שער

נטע הרפז

הפצה

שי מוריס, רינה רשקוב

השתתפו בגיליון זה

איריס רפאלי, יוחנן מעוז, גל אבריאל, יעל כרמי, שמעון שתיל, גד רובין, ארן ריילינגר, צוות הארכיון, ניר רענן, בועז בש מרץ', אהוד דור, דובי זמר, דני נהב ואילת ראטס.

מערכת בשער

עריכה ועיצוב

אילת ראטס

טלפון

050-7450642

דוא"ל

bashaar.hazorea@gmail.com

אומנם ראינו אותו בטלוויזיה בבית ולא בדשא עם כולם, אך קיבלנו סרט שהזכיר לנו מה עשינו במהלך השנה, ועם כל מה שעברנו, הצלחנו לייצר חיים שלמים בעלי תוכן ועניין.

ערכת ברכות ושי לחג – חולק לכל אוכלוסיית הזורע בגילאי 99-18. רבים השתתפו במיזם זה כדי לנסות ולחוות את כניסת החג. מכיוון שברגע האחרון הבנו שלא תהיה הקרנת סרט במתחמים שתכננו, ושלצערנו ילדי המרחבים והנעורים, שהיו אמורים לסייע באריזת השי, נמצאים בבידוד... שלחתי הודעה בקבוצת 'צעירי הזורע', שאני צריכה עזרה באריזת הערכות של הברכות לחג, וכמובן שאחרי דקות ספורות הגיעו למשרדי – **אריאלה ואשל אלישב, גבי שחורי, שירה שפייר ואור רפאלי**, שבקצב מטורף עזרו לארוז את כל הערכות (ל-350 בתי אב בקיבוץ). המון תודות לכם. לערכה הוצמד 'דף הוראות' שבנתה ביצירתיות **רוני נחמיאס** (וכשפרסמתי אותו בקבוצת רכזי התרבות – רבים מהקיבוצים לקחו את הרעיון והשתמשו בו בקיבוצם).

את אריזות השי שהיו בכמות גדולה יותר (350 בתי אב + 140 חיילים וצעירי הזורע), ארזנו בעזרתן של **שירה טיקטין, מיה הוכמן ואלי שחם**. כמובן שהיה שם הרבה ברק בעיניים, יצירתיות שלא תאמן (כי רק הן יכלו לעשות 'סרט נע' עם כל המוצרים ולארוז במהירות מסחררת...) ואחרי כמה שעות עמדו לתפארת כל האריזות מוכנות.

לצד הכיבוד שחולק, חיפשתי גם משהו לנשמה שיחזיר את החיוך לחברים, וכשהתחלתי להרכיב את השי, הציעו **צפי גיא** וענף השושנות להכין לנו עציצים של 'שערות שולמית' שיחולקו לחברים. מיד רתמתי לעניין את הצוות המעולה שלי למשימות מיוחדות: **ענבר דינוב, אוריה כלב, תום גורדון ויונתן ירון**, ויחד עם **כרמל שמע** הם הביאו את כל 350 העציצים שהכינו לנו, מהשושנות לרחבת הגרנוליט.

את המסכות הרב פעמיות עם הלוגו של הזורע והכיתוב "הזורע זה בית", עיצבה במקצועיות **אנה אבריאל**, וכולי תקווה שבאשר אנו עוטים את המסכה, אנו מרגישים גאווה גדולה על הזכות שיש לנו שהזורע הינו ביתנו.

ברצוני לשתף אתכם בצורת עבודתם של רכזי התרבות בכל הקיבוצים, מתחילת משבר הקורונה. ישנן 2 קבוצות וואטסאפ של רכזי תרבות בקיבוצים ומושבים מכל הארץ, שבתקופת הקורונה אנו משתפים בהתלבטויות, רעיונות, פרסומים ובכל מה שאנו עושים, ובכך מפרים אחד את השני. בחודש האחרון של תקופת החגים היו שני רעיונות, שרבים מחבריי לקבוצת הרכזים אימצו ולקחו מהזורע – ואני מאוד גאה שגם רעיון כרטיסי הברכה וההנחיות שהצענו, לגבי איך ולמי לשלוח, וגם הנושא המרכזי של יום כיפור, מככבים בהרבה קיבוצים, וכל אלה רעיונות וביצוע שלנו בהזורע.

חג, על פי ההגדרה, הינו יום היסטורי... תאריך משמח. ואנו עכשיו בעיצומם של החגים, וממש לא מרגיש לנו שמח בתקופה זו עם קורונה, כשנכפה עלינו לשמור מרחק, לא להתכנס ולא להיות יחד. כבר מפורים (נראה כמו עברו יובלות מאז) לפני כל חג שמתקרב, אני חושבת שאולי עכשיו נוכל לחזור למקור ולחגוג, ולא לחפש המצאות ואלתורים, בכדי לנסות לתת אווירה של חג.

למרות אי הוודאות והצורך להמציא כל פעם את עצמך מחדש, דווקא עכשיו פונים אליו חברים ומציפים אותי ברעיונות ומיזמים, שבעיקרם המון מחשבה ורצון לקרב את המבוגרים שבהילה, והרצון לגרום לאנשים קצת נחת, אושר ובעיקר דאגה לשלומם הנפשי.

ראש השנה – צוות החג שכלל את **ראומה ריילינגר, שני פלד, דפנה בן דוד, ורד שני ורוני נחמיאס**, ארגן ויזם את אירועי החג, שנגנזו ברובם עקב המצב. נשאר איתנו המוטיב המרכזי של הטקס וקיבלנו את הסרט 'ארבע עונות' שכל כולו – **ראומה ריילינגר**, שמעבירה בסרט בדיוק מופלא את הדנ"א הכל-כך מדויק שלנו.

חלוקת שי לראש השנה

שוק חקלאי – בשבועות הקרובים לא נארח את השוק החקלאי בהזורע, בשל המצב.

הלוואי שנחזור לימים שקטים ושפויים, עם מפגשים, תרבות ומסורת. בראייה של חצי הכוס המלאה – אשרי לנו שאנו חיים בקיבוץ כל כך יפה ומטופח, עם אנשים שאכפת להם, קהילה תומכת ובני נוער וצעירים שבתקופה זו מתבלטים ולוקחים חלק בעשייה המשותפת, לטובת כולנו.

שנה טובה וגמר חתימה טובה! ■

חבילות השי אורגנו וחולקו לפני החג ברחבת הגרנוליט על ידי **שרון כהן, שי איינהורן, יונתן ירון, כרמל שמע, אלי שחם**, וכמובן הצוות למשימות מיוחדות: **ענבר, אוריה, תום ויונתן**.

דובי זמר כתב לנו את ברכת החג, שעיצבה **רז רפאלי** און והדפיסה **שלומית נגרי**.

תודה גדולה לכל המתנדבים שהשקיעו ותרמו, ואם כך התחלנו את השנה – כנראה שזה ילווה אותנו כל השנה – הלוואי!!!

יום כיפור – "יש הפוחד מהדממה, יש המגלה בה נשמה": צוות יום כיפור בראשות **מרים גרוס** יחד עם **עמית בן צבי, דניאל אופק, תמר בר, דובי זמר, דליה הרפז ואורלי רפאלי**, מאוד ניסו לשמר את המסורת של טקס בבית וילפריד כשנכנס יום כיפור... אך אותו ריטואל

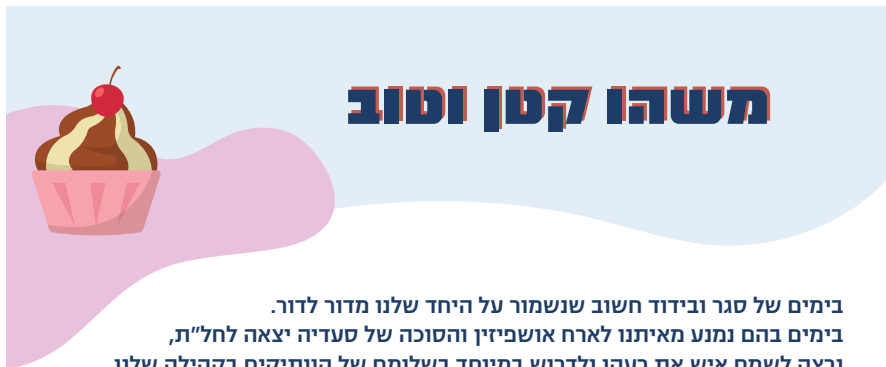
של קורונה... למרות זאת התקיים שיח בזום. **עמית בן צבי** נתנה ליום כיפור השנה את הכותרת שכיכבה בהרבה קיבוצים, שאימצו את הרעיון של הזורע ליום כיפור, וציינו כי שם הנושא לחג כל כך מדויק, קולע ומשקף את מה שאנו עוברים. תודה לעמית שעיצבה את המודעה ולכל הצוות על העקשנות והדבקות, לקיים את מפגש הזום גם בזמן כל-כך לא פשוט.

סוכות – השנה לא נוכל לבנות את 'הסוכה של סעדיה' ברחבת הגרנוליט, ובשל ההחמרות גם לא נוכל ליזום כל מפגש קיבוצי אחר, אך ניתן לבנות סוכה אישית או שכונתית.

מה שכן יהיה – **תחרות הסוכה**: כל מי שיבנה סוכה מוזמן לשלוח תמונה/סרטון אליו ונקיים תחרות על סוכת הזורע.

כמו כן, הוקם צוות בראשות **שני נהב**, שלקח על עצמו מבצע (שמתחיל בסוכות, בתקווה שיימשך זמן רב) שנקרא **'משהו קטן וטוב'** – שעיקרו, חיבור של צעירים עם ותיקים.

בחול המועד מתוכנן על ידי המועצה ומחלקת התרבות, לעבור ביישובים עם **'משאית מוזיקה'** עם להקות שירה. יש כוונה להגיע גם אלינו, לפי הכללים והגבלות הסגר. מי שאחראי על כך הוא **זוהר ניב, בעזרתם של ניר מרקוביץ וטיבי**.

בימים של סגר ובידוד חשוב שנשמור על היחד שלנו מדור לדור. בימים בהם נמנע מאיתנו לארח אושפיזין והסוכה של סעדיה יצאה לחל"ת, נרצה לשמח איש את רעהו ולדרוש במיוחד בשלומם של הוותיקים בקהילה שלנו.

אז מה עושים לטובת הבאת שי מדור צעיר לדור ותיק בחג:

- נרשמים בטופס המצורף בקישור <https://forms.gle/kWwMrCKfQN86JcQr8>
  - אנחנו דואגים לשקית ובתוכה פומלית, תבנית חד-פעמית לאפיית העוגה, ברכה לחג וענף שיח הדס.
  - אתם אופים עוגה (אפשר גם שתיים).
  - מוסיפים ברכה קטנה – מספר מילים לחמם את הלב, ציור כיד הדמיון, וכדומה.
  - מקבלים שיבוץ אקראי למי מחברי הקבוץ הוותיקים נעניק את השי (יצוין מקום המגורים ומספר הטלפון).
  - מתאמים עם הוותיק/ה ששובצתם לתת להם את השי על מועד הגעה אליהם במהלך החג.
  - **הכי חשוב: כשמגיעים לביקור – מצד אחד שומרים על הגבלות הריחוק, מצד שני דואגים לקרבה בלב בזמן המפגש.**
- בשאלות והערות ניתן לפנות לשני נהב בטלפון מס. 054-5686806

תודה לכם מתנדבים יקרים.
חג סוכות שמח!
הצוות המארגן

מכתב גלוי לכל תושבי העיר יקנעם והמועצה האזורית מגידו / יוחנן מעוז

כמובן תושבי שתי הרשויות השכנות.

כאן חייבת להישאל השאלה, האם יש לכל התושבים בשתי המועצות עניין בהגדלת השטח הבנוי של העיר, לרבות בניינים, כבישים ומדרכות, על חשבון השטחים המוגדרים היום כשטחי מרעה ויער או שטחים ציבוריים פתוחים??

האם התושבים באמת מעוניינים ב"הלבשת שלמת בטון ומלט" על חשבון "מרבדי גנים", כמאמר המשורר? אני בטוח שיש כאן עניין משותף וזהות אינטרסים, של כל תושבי שתי הרשויות כאחד.

אינני בטוח שתושבי שתי הרשויות אכן נשאלו על כך בצורה ברורה. ידוע לי שגם בחלק מן הרשויות השכנות, העדיפו התושבים לשמר שטחים פתוחים על פני הרחבת הבנייה ונגיסה בהם.

לכן אני סבור, שיש לבדוק את הנושא מבחינה ציבורית כוללת, לפני נקיטת צעדים בלתי הפיכים.

התרשמותי האישית היא, שאין הצדקה להרחבה נוספת של העיר וניתן להסתפק בקיים היום, כמובן בכפוף להתאמות ותיקונים בהתאם למה שיוסכם בנושא.

גילוי נאות: נולדתי באזור וחייתי בו שישים שנה, ובעשרים השנים האחרונות עברתי להתגורר במועצה השכנה (עמק יזרעאל).

בשנים 1986-93 כיהנתי כראש המועצה האזורית מגידו, ובתקופה זו הועברו בהסכמה שטחים פתוחים מן המועצה האזורית לעיר יקנעם, לצורך הרחבתה. ■

מדי מספר שנים עולה מחדש שאלת הגבולות התוחמים את שטחי המועצה האזורית מגידו, לשטחי העיר יקנעם. זאת בשל הצורך או הרצון להגדיל את אוכלוסיית העיר. אין אני בא להטיל ספק בלגיטימיות של יוזמת הרשויות בנדון, אך אני בהחלט מטיל ספק **בצורך ובנכונות** של צעד בכיוון זה.

ובעיקר, אני משוכנע שהדבר נוגע אישית לכל תושב ותושב, הן בעיר והן במועצה השכנה. וכמו כן, אני בטוח שהאינטרסים של כל התושבים בשתי הרשויות זהים!!! מזה למעלה מ-30 שנה, העיר נמצאה בתנופת התרחבות ופיתוח, כל הזמן. החלק העיקרי של השטח הבנוי בא על חשבון השטחים הפתוחים, שהיו לפני כן בגבולות המועצה האזורית.

מוסכם על כולם, שהרחבה זו באה כדי לפתור ביקושים בתחום הדיור והקליטה במדינה והדיון הוא על כן, רק על **המינון הנכון**.

כפי שידוע לי, האוכלוסייה של העיר הוכפלה, פחות או יותר, במהלך 30 שנים אלה, וגם אוכלוסיית המועצה האזורית גדלה מאוד. נראה לי, על כן, שהגענו לאופטימיזציה בגודל האוכלוסייה באזור, ביחס לגודלו ומשאביו!!

שתי הרשויות מוקפות בשטחים פתוחים, חלקם מיוערים, שמהווים נכס בעל ערך רב מאוד לכולם ואף הוכרז כמרחב ביוספרי, עם כל המשתמע מכך.

למותר לומר, שהנגישות לשטחים הפתוחים האלה פתוחה לכל תושבי המדינה, אך הנהנים העיקריים הם

עדכון מהמאבק למען עמק השלום / גל אבריאל

לצורך התרחבות העיר, אך בהחלטה זו של המועצה, חזרנו למעשה לנקודת ההתחלה. לועדה יועברו התנגדויות רבות, החל מהמועצה, דרך ארגוני הירוקים והיישובים.

כמו כן, מתקיים מאמץ גם במישור הפוליטי ומול עיריית יקנעם ישירות, על-מנת למצוא פתרונות חלופיים ולחדד לאלפסי, מה היא המורשת אותה ירצה להשאיר אחריו ביקנעם.

ברקע נמשכת הפעילות של מטה מאבק התושבים, אשר שותפים לה רבים מחברי הזרע. הירתמות חברים נוספים למאבק הינה מבורכת ואנו כמובן מעודדים אותה. המעוניינים להצטרף מוזמנים ליצור קשר עם אוריאל בן צבי, חן מענית, יונתן ניר ורבים נוספים. ■

ביום שלישי השבוע (29.9.20) התכנסה מליאת המועצה האזורית מגידו, להמשך הדיון והצבעה על עמדתה בעניין העברת שטחים פתוחים, בכללם עמק השלום, לידי יקנעם עלית. נראה שמאמצינו נשאו פרי: **המליאה הצביעה פה אחד נגד העברת שטחים ליקנעם.**

החלטתה העקרונית של מליאת המועצה, שלא להעביר כלל שטחים פתוחים ליקנעם, היא צעד חשוב והכרחי בחיבור כל יישובי המועצה ותושביה למאבק על השטחים הפתוחים.

אמנם לפני כשבוע התבשרנו כי 'ועדת הגבולות' של משרד הפנים החליטה להמליץ על סיפוח כל השטחים אותם דורשת יקנעם, כולל חלק ניכר מעמק השלום,

הכל בסגר. בערך. / יעל כרמי

כשיצאה התבנית מהתנור ועליה שלוש הכיכרות המאורכות, המחורצות, החמימות, אף אחד מאיתנו לא דיבר.

מישהו שם חמאה על השולחן. מישהו שם מלח. מישהו בצע, מישהו מרח ואחר כך נשמעו רק קולות אנחה, ועוד בציעה, ועוד מריחה ועוד חבילת חמאה. עד שהכל דמם ורק הפירורים נשארו עדים לרשע והפשע הקולינרי שהיה כאן, וגם הם נאספו אל הפה, באצבע לחה.

מה עושים בסגר?

קוראים.

אני קוראת הכל: פרודה, שירה, רומנים, דרמה, מתח, פסיכולוגיה, רומנטיקה, אירוטיקה, עיתונים, פותרת תשבצים כאילו בעוד רגע יקרא לי הצ'ייסר למלחמת מוחות.

הטלוויזיה דולקת כל היום ולפעמים גם כל הלילה, בשביל מה לטרוח לכבות?

בסגר הקודם, הצילה אותי התוכנית שאין בלתה 'חתונה ממבט ראשון', ולאן נולך את הייאוש הפעם? וכאן המקום להודות לתעשיית הסדרות הטורקיות. מה הייתי עושה בלי איסטנבוליווד?

נפרדתי בצער מ'הכלה מאיסטנבול' והמשכתי לסדרה בעלת השם האלמותי 'על כנפי האהבה'.

בבית התחילו לכנות אותי בשמות הדמויות: האשמט, ג'אנאן, ליילה. אני יושבת בעיניים מצועפות בארוחות הערב או הבוקר ומספרת לבני הבית המותשים על סוהאן ואביה הרשע, על ג'סור החתיך, על ליילה שאימה נטשה אותה כשהייתה ילדה ועכשיו היא עובדת אצלה בלי שהיא יודעת שזו בתה, ובתה לא יודעת שזו אימה. מתאהבים בטורקית, טורקים דלתות בטורקית, אימא חורגת ואחות מרשעת, אלימות ופשע מאורגן, ועד שמגיע הקתרזיס צריך לחכות במקרה הטוב 283 פרקים. מחפשים המלצה לסדרה? לכו על 'יפה שלי'. ואל תחמיצו את 'הכתר' בנטפליקס.

אני ישנה. נרדמת על הספה בסלון, על הכורסה, במיטה. הסגר מעייף. השנ"צ מתחיל גם ב-11:00 בבוקר ומסתיים אחר הצהריים.

זו שעת בוקר מוקדמת מאוד של שבת. בחוץ סגר שני. וההתלבטות היא, האם לצאת או לא לצאת?

לטרוח ולחפש את נעלי ההתעמלות שמעלות אבק מהסגר הקודם, להתאים להן בגדים ולצאת להליכה? זה מותר בכלל? לקום וללכת באופן יחידני? לנשום באופן עצמוני? לקחת מסיכה?

ביקנעם המושבה, עומדים שני רוכבי אופניים ומדסקסים את נאום ה'אני מאשים' האחרון של המלך ביבי.

מתוך מכונית שעוצרת לידם צוהל אליהם החבר השלישי: 'מה חשבתם? שלא אגיע? שני מחסומים עברתי!! שניים!! שאלו לאן, אמרתי שאני יוצא לרכוב באופן יחידני והם סימנו לי להמשיך! שני מחסומים, יא חביבי, איך עברתי אותם!'

אנחנו למודי סגר, וברור לי שעוד מעט, יתחיל התנור לעבוד שעות נוספות.

אני אופה עוגיות מרוקאיות.

קורצת עוגיות חמאה סקנדינביות.

מעגלת עוגיות משמש אוזבקי.

פורסת עוגיות קטוצ'יני איטלקיות שמתחסלות על ידי בני הבית, שאומרים בפה מלא ובחולצה מלאה בפירורים 'מה, רק אחת'.

מגלגלת עוגיות גרנולה, עוגיות שקדים, עוגיות לימון ועוגיות תפוז.

אני אופה מגשי גרנולה. ועוד מגש. ועוד מגש.

אני אופה מאפה עם בשר וצנוברים.

מאפה עם בשר וזיתים.

מאפה תרד עם גבינה מלוחה.

מאפה תרד עם אגוזים.

מאפה תרד עם פטריות.

מאפה תרד בלי תרד.

בסגר הקודם, פסגת האפייה הייתה שלוש כיכרות של באגט צרפתי, כמו במאפייה, שאפשר היה לשמוע אותן נאפות, מתמלאות, מתנפחות, ויש להן את הרעש הקראנצ'י הזה ברגע שבוצעים אותן, שהוא אחד הרעשים הנעימים בעולם.

ארוחת הבוקר עוברת לצוהריים, הצוהריים לערב, ובלילה, מאוחר, מחסלים גלידה.

אני מתגעגעת. לישיבה בבית קפה עם קפה מוקה וקרואסון שקדים.

לכרטיס 1+1 בקולנוע שאחריו תמיד אוכלים משהו בדרך הביתה.

לחנניות בגדים שאפשר למדוד בהן ולא להזמין עם שליח הביתה.

למפגש חברות מסביב לעוגת תפוחי עץ שאך יצאה מהתנור, בצחוקים רמים, בריכולים עד אין סוף, עד

שהעוגה מתחסלת. לאימא.

הביתה.

לבראנץ' של שבת בבוקר בחדר האוכל, וברגע שהוא יחזור לפעילות אעמיס הכל על המגש: חביתה מקושקשת, לחם מטוגן, ג'חנון, בוויקוס.

מה יהיה בסופנו? מתי יסתיים העניין הזה? היו פעם חיים אחרים בלי מסכות, עקומות, גמזו וברבש?

ובעיקר, איך יעלה עלינו הג'ינס של החורף?

למי אכפת, שהרי גם בחורף, כנראה, נהיה בסגר. ■

ענייני השעה ב'

מה יהיה הרוב הדרוש לשינויים בחוקת הקיבוץ? / שמעון שתיל

גם אני ניסחתי את דבריי באותו אופן, ולשון ההצעה שלי הוא כזה: "הרוב הדרוש לשינוי תקנון יהיה רוב של 75% מהמצביעים, ובלבד ש-80% מהחברים השתתפו בהצבעה". גם כאן, לפי החשבון של ביתה ו', שלושה רבעים מ-80% הם בדיוק 60%. אני טוען כי מציעים לנו להקל יותר מדי בשינויים עתידיים בחוקה שלנו.

כלמדינות העולם שמות מכשולים גבוהים, בלתי עבירים כמעט, לשינויים בחוקה. לא אלאה אתכם בדוגמאות מגרמניה, שבדיה, ספרד ועוד. אסתפק בהבאת הדוגמה האמריקאית: כדי להוסיף שינוי (AMENDMENT) לחוקת ארה"ב, דרושה הסכמה של בתי הנבחרים ב-75% מהמדינות. כלומר, מספיק ש-13 מדינות מבין 50 המדינות של ארה"ב תתנגדנה לשינוי, והוא לא יתקבל! לכן, אף מפלגה, שום קבוצת לחץ, לא יכולות להעביר שינוי בלי הסכמת הצד השני. לשינויים של טראמפ לא תסכמנה המדינות הדמוקרטיות, לשינויים פרוגרסיביים (למשל הגברת הפיקוח על רכישת נשק) תתנגדנה מדינות ה-RED NECKS שתומכות בטראמפ. רק בהסכמה רחבה, כמעת ללא התנגדות, ניתן לשנות חוקה.

אני מציע לנו ללכת בעקבות מדינות מתקדמות אלה, ולאפשר שינוי תקנון וביטול ערכי ליבה רק בהסכמה רחבה. אסור לאפשר למחצית החברים להחליט על שינויים, שיכולה להיות להם השפעה מכרעת (זכרו את נושא שיוך הדירות) על המשך חיינו כאן.

להקל – כן! להגזים – לא! ■

נושא זה הוא החשוב ביותר מכל השינויים בתקנון המוצעים לנו ע"י עורכי הדין. עוסק בזה סעיף 118 בתקנון שהוא, כפי שנאמר בכותרת, חוקת הקיבוץ.

התקנון הקיים מחייב 75% מכלל החברים כדי לשנותו. זכורים לנו הקשיים הרבים בהשגת רוב זה, כשדנו בזמנו בהפרטת הקיבוץ.

כלקח מניסיון זה, מציעים לנו לשנות את הרוב הדרוש. גם אני מסכים לשינוי הרוב הדרוש, אך לדעתי, המציעים לא זכרו כי "בין 2 ל-2000 יש הרבה מספרים". הם הרחיקו לכת יותר מדי. בהצעת עורכי הדין, הרוב הדרוש לשינוי התקנון יורד באופן דרסטי: מ-75% מכלל החברים ל-50% בלבד. כלומר, מחצית חברי הזורע יוכלו לשנות את התקנון! (כזכור, לפי חוברת השינוי, כל ערכי הליבה כגון חינוך, בריאות ועוד, מובטחים ע"י כך ששינוי בהם מותנה בשינוי התקנון. לכן, עם הורדת הרוב הדרוש לשינוי התקנון גם יירד הרוב הדרוש להפסקת או הקטנת שירותי ליבה אלה).

אמנם זה מנוסח בשפה משפטית מסובכת: "הרוב הדרוש לשינוי תקנון הוא 75% מהמצביעים, ובלבד ששני שלישי מהחברים השתתפו בהצבעה". נשמע יפה, נכון? אך אם נזכור את שיעורי החשבון מכיתה ו', נבין ששני שלישי משלושה רבעים הם בדיוק חצי.

אני רוצה להציע הצעת פשרה, בין המצב הקיצוני שקיים היום, לבין השינוי הקיצוני לא פחות שעורכי הדין מציעים לנו: אני מציע שהרוב הדרוש לשינוי התקנון יהיה רוב של 60% מהחברים.

היות ולצערי, כיום כולם מדברים בשפה משפטית,

צבעי האסלאם בחצי האי ערב – חלק ב' / גד רובין

מבוא

בחלק הראשון, עשינו היכרות עם 'לידת' האסלאם ועם הזרמים העיקריים בו. בחלקים הבאים, נקשור בין הפלגים והזרמים השונים למדינות חצי האי ערב, בעיקר אלה שבמפרץ הפרסי, ונאיר משהו על המשטר והאוריינטציה הפוליטית שלהן.

תקציר החלק הראשון

בחלק הקודם סיפרנו, כיצד 'המציא' מוחמד (בעזרת המלאך גבריאל), שתיווך בינו ובין אלוהים, את דת האסלאם, וכן סיפרנו על מלחמות הירושה, הח'ליפות, בין הבוחרים במינוי ע"י 'מועצת חכמים' (הסונים) לבין הדבקים בשיטת 'הכול נשאר במשפחה' (השיעים). הח'ליפים הראשונים נבחרו ע"י מועצה כלשהי. אבו בַּכְר מונה לח'ליף הראשון ועלי, בן דודו וחתנו של מוחמד, התמנה לח'ליף הרביעי. עלי, שטען לירושה מלכתחילה, רצה להוריש את הח'ליפות לבנו חוסיין, נכדו של מוחמד. לעומתו, יזיד הראשון ירש את הח'ליפות מאביו עות'מאן, הח'ליף השלישי, לאחר מאבק עם עלי, וכך הפך לח'ליף החמישי (מסובך, לא צריך לזכור. אין בחינה בסוף). בדרכה של משפחת חוסיין, האימאם השלישי ונכד מוחמד (משפחה שמנתה כ-70 נפש, רובם נשים וילדים) לעיר כופה שבעירק, שם היו לו תומכים, הכין יזיד (הח'ליף) עם צבא גדול, מארב למשפחת חוסיין, ליד הכפר כרבלא. לאחר קרב קצר, טבח יזיד את כל משפחת חוסיין, מאחר שחוסיין לא רצה להכיר במינויו של יזיד לח'ליף. אירוע כרבלא הוא ציון דרך חשוב מאוד בייסוד השיעה, שחוסיין נחשב למייסדה (כנראה הציווי 'לא תרצח' מהתורה לא מוכר באסלאם. רוב השליטים בסיפורנו, לא מתו 'מיתת נשיקה' אלא 'מיתת חרב').

צבעי האסלאם בחצי האי ערב: לאחר ההקדמה

המפורטת, שמנסה להציג את המבנה הסבוך של האסלאם, הגענו לפרק 'למענו התכנסנו'. כעת ננסה להבין את הרבגוניות והשוני בתרבות האסלאמית של כל מדינה בחצי האי ערב, ובמפרץ הפרסי במיוחד. נתחיל מצפון לכיוון דרום:

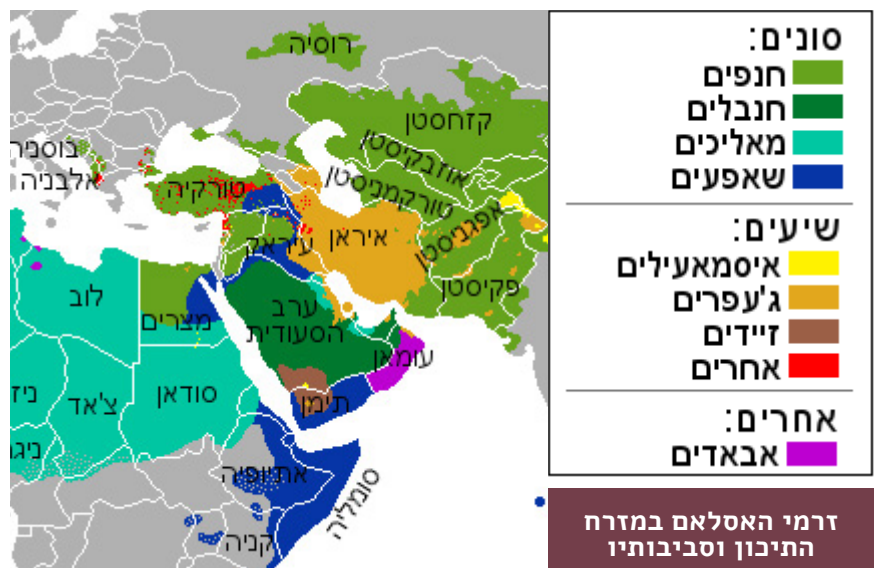
1. **ערב הסעודית:** הגדולה במדינות חצי האי, ממלכה תאוקרטית, שהדת השלטת והיחידה בה היא אסלאם סוני מהאסכולה החנבלית-וואהאבית. זוהי דתה הרשמית של הממלכה ועל פיה היא מתנהלת. החנבלית-וואהאבית היא הקטנה מבין ארבע האסכולות שמוכרות היום. היא השמרנית ביותר בין הסונים, עקב התנגדותה לכל שימוש בשיקול דעת ובחירה שיפוטית בפסיקת הלכות. הממלכה מקיימת את חוקי השריעה כלשונם: כריתת יד לגנבים, סקילה לנואפים וכו'.

2. **כווית:** מונרכיה חוקתית – 'ממלכה דמוקרטית' קטנה בצפון המפרץ הפרסי. נחשבת למדינה המוסלמית העשירה בעולם. בגבולותיה 10% מרזרבות הנפט של העולם!!! 80% מהכנסות המדינה מגיעות מנפט. יצואנית נפט מהגדולות בעולם. בשנות ה-60 וה-70 הייתה המדינה המפותחת והמתקדמת ביותר במפרץ (מאוחר יותר דובאי ואבו דבי עקפו אותה). בכווית ישנה פריחה תרבותית והיא אחת המתקדמות והחופשיות בעולם הערבי. משבר הנפט העולמי בשנת 1982 מוטט את כלכלת המדינה, ופלישת עיראק במלחמת המפרץ הראשונה סיימה את 'החגיגה'. אל דאגה, כלכלת כווית התאוששה מהר והיא פורחת שוב.

לדת בכווית – 60% סונים ו-25% שיעים – אין כמעט השפעה על הפוליטיקה [ובכל זאת, סיכויים מאוד קלושים לכינון יחסים עם ישראל].

3. **בחרין** (משמעות השם – שני ימים): אי קטן מאוד

(כ-600 קמ"ר) בין ערב הסעודית לחצי האי קטר. גשר חדיש ארוך מאוד, 25 ק"מ, ובו כביש מהיר, נבנה בים (במים רדודים) בין בחרין לסעודיה. אוכלוסיית בחרין מונה קצת יותר מחצי מיליון אזרחים וכ-650 אלף (55%) תושבים זרים. המשטר הוא מונרכיה חוקתית. השליט – מלך ערבי משבט אל ח'ליפה, במקור מסעודיה. בממלכה שני בתי מחוקקים. בית תחתון שנבחר בבחירות כלליות (גם לנשים זכות הצבעה) ובית עליון שממונה ע"י המלך. מאחר שלא נבחרו נשים לבית התחתון, מינה המלך 10 נשים, מתוך 40 ממוני

וגם כיום, רק 30% מהכנסות המדינה הן מנפט. הם משקיעים הרבה בפיתוח כלכלי כללי, לקראת העתיד הקרוב. (קשר עם ישראל יכול להועיל לפיתוחה של הממלכה הזעירה).

עד כאן להפעם. בהמשך אשלים את הסקירה של ארבע המדינות הנותרות (היותר מעניינות) של חצי האי ערב: קטר, איחוד האמירויות, עומאן ותימן.

■ להתראות בחלק הבא

הבית העליון. כמו כן, מונתה שרת בריאות יהודייה (שרה ראשונה) בממשלה, וכן שגרירת בחריין בארה"ב היא יהודייה. בפרלמנט מתחזקים הזרמים הליברליים, לעומת המפלגות השיעיות והסוניות. התרבות בעיר הבירה מנאמה מאוד ליברלית ורב לאומית.

הדת השלטת באוכלוסיית בחריין היא **האסלאם השיעי**, בעוד **חצר המלוכה היא סונית** [מתכון לאי יציבות]. מבחינה כלכלית זוהי מדינה מאוד עשירה, אבל מצבורי הנפט באי צפויים להיגמר בעוד כ-15 שנים,

הקורונה ואנחנו – אז ועתה / דובי זמר

את הקטע הבא כתבתי לקראת יום הכיפורים, יום של התבוננות פנימה, שבו יהודים מכים זה על חזהו של האחר, כי הרי רק הזולת חייב בחשבון נפש, כיצד יש להתייחס למצבנו?

את הקטע הבא כתבתי ב'גל הראשון', בחודש מרץ, אך בעצת ידיד יקר לא פרסמתי אותו בזמנו. למרות שחלפה מאז חצי שנה, הדברים עדיין רלוונטיים ואני מוצא לנכון לפרסמם כעת.

קורונה לחגים

אחרי שבעה חודשים של מחדלים ופקושים זרוקים על הקרשים מקורונה לא מתאוששים...

אלף ארבע מאות ויותר נפטרים חסרי בית ופרנסה בבכי ממררים כלכלה מתמוטטת, עסקים נסגרים השיממון זועק ברחובות הערים...

והקורונה? – אכן מגפה שבנו כל חלקה טובה מציפה אך האם היא הסכנה החמורה? או הממשלה הנרפית עם אפס תמורה?

אנו מאמינים שמהקורונה ניפטר ביום שממשלת הזדון תתפטר... ועד אז – מי יודע מתי? נשב בחיבוק ידיים – ודי?

אז גם אם על הפניקה נצחק נעטה מסכה, נשמור מרחק נפגין באיפוק, נשתדל לשרוד "ונשמרנו לנפשותינו מאוד" !!

תרגיל בקורונה

אתם יכולים לעצור הצגות ומוזיאונים
אתם יכולים לקרקע מסעדות וקניונים
אתם יכולים להשבית בתי ספר וגנים
אתם יכולים לבלוש אחרי המצוננים
אתם יכולים לרוקן חדרי אוכל ומועדונים
אתם יכולים לשגע אותנו עד לעננים...

אבל אם מהקורונה אף אחד כאן טרם מת אזי אולי זו אינה מגפה באמת
אלא בהלה, חרדה, מכוונת מטעם שיטה עתיקה שעובדת לא פעם...

ואני אזרח וחבר, האמון על הכללים לא אתקהל מעל מניין, לא אפר נהלים אך אני בז לאותם מכסי עכוזים המוליכים אותנו בכחש בתעלולים נלוצים וכולאים בבידוד את כל העם כדי להימלט מהדין ולהציל את עצמם!!

■ חג שמח ומועדים לשמחה !!

החווה הסינית, אובדן התמימות

מאת ארן ריילינגר

הריאיון שלפניכם, של ארן ריילינגר עם איתי מיכאלי, פורסם השבוע בשבועון 'הזמן הירוק', באתר הקיבוץ ובמדיות נוספות. לבקשתכם, הקוראים, הריאיון מתפרסם גם אצלנו ב'בשער'. תודה לאיתי וארן על הריאיון המרגש ועל העברת החומר לפרסום.

שהיה ממקימי קיבוץ שניר וחי שם עד היום. איתי נשוי לעליזה, אב לשתי בנות ובן, וסב לנכדה אחת.

מלחמה

"התגייסתי לצבא בנובמבר 1968", מתחיל איתי לגולל בפניי את סיפורו. "רציתי להגיע לסיירת צנחנים והיו לי שם ממליצים. במיונים לסיירת הייתי ראשון או שני מתוך 300 חבר'ה והייתי בטוח שלא תהיה שום בעיה. הרגשתי שאני הכי מהיר והכי חזק, אבל אז בא הסמח"ט דוביק תמרי ופשוט חתך. כל שני שעבר את המיונים הוא לקח לחטיבה, שגם שם תהיה עתודה של קצינים. כך יצא שלקחו גם אותי מהסיירת והגעתי לגדוד 890. בשבועיים הראשונים מרדתי ולא הסכמתי להתאמן. אמרתי שבאתי לסיירת ולא לצנחנים", אבל זה לא עזר ונשארתי בגדוד. עשיתי מסלול לוחם ואחריו קורס מ"כים. כבר אז קראו לי מ"פ. כשהמ"מ שלנו כשל בתרגילים, יהודה דובדבני המ"פ אמר לי להחליף אותו. אחרי קורס מ"כים יצאתי לקורס קצינים ובסיומו חזרתי לגדוד. הייתי מ"מ עשרה חודשים, אח"כ סמ"פ ואז השתחררתי. לא רציתי להישאר בקבע. חזרתי לקיבוץ ואחרי כמה חודשים נקראתי שוב לצבא, להחליף מ"פ מהגדוד שחלה בצהבת. קיבלתי פלוגה, מחזור פבר' 72 ועשיתי איתם את כל המסלול. במאי 73 התבקשתי לגייס פלוגה חדשה, גייסתי אותם ושוב השתחררתי. ביוני 73 כבר עבדתי בפלחה בקיבוץ. ביום כיפור 73, יום שבת בבוקר, אמרתי להורים שלי שהולכת לפרוץ מלחמה. אני יודע להרגיש דברים כאלה. באותו יום קטפנו כותנה. כשהיינו בשדה הייתה אזעקה ואמרתי לחבר'ה שזו אזעקת אמת. בכל

זאת הייתי מ"פ. ראינו מטוסים ממריאים מרמת דוד בצד השני של העמק. מה עושים, ממשיכים לקטוף. איתן שפירא מרוב התרגשות נפל עם הקטפת לתעלה (לכוחותינו שלום). בשש בערב סיימנו את הקטיף וחזרנו לקיבוץ. עליתי לחדר האוכל עם בגדים מלאים כותנה, שכולם ייראו, ואז הייתה אזעקה נוספת ושמענו פיצוצים. ראינו הבזקים של טילי פרוג סורים שנורו לעבר חיפה. מרוב בהלה אנשים ניסו לקפוץ מהחלונות והצלחתי איכשהו לעצור אותם. אמרתי להם שאם לא אכפת להם שירדו במדרגות...

"בגלל שהשתחררתי רק כמה חודשים קודם עוד לא הייתה לי הצבה למילואים.

<<<

את איתי מיכאלי אני מכיר מילדות. גדלנו באותו קיבוץ. אבל בשנת 73, במלחמת יום כיפור, אני הייתי ילד בן 9 והוא מ"פ בגדוד 890 בחטיבת הצנחנים הסדירה. בתום המלחמה הקשה והנוראה, המדינה כולה דיממה, וגם הקיבוץ שלנו, הזורע, שכל 5 מבניו, ועוד רבים נפצעו. חלקם קשה. אחרי המלחמה, הגברים המגויסים החלו לחזור הביתה והחיים שבו אט אט למסלולם. מצולקים, פצועים, עם טראומה, אבל איכשהו חזרו החיים. ברבות השנים חשבתי על זה לא מעט, איזו עוצמה וכוח חיים הפגינה אז המדינה הקטנה בחזרתה לשגרה, במהירות כזו, אחרי מלחמה 'כבדת ימים, כבדת דמים', עם אלפי הרוגים ופצועים. המדינה שהייתה אז קטנה וענייה יותר, הייתה גם בריאה ומלוכדת יותר וההתאוששות שהפגינה אחרי המלחמה, הייתה לדעתי בלתי נתפסת. החיים התעקשו לחזור למסלולם אבל היו גם כאלה שנפשם נשאה שם, במה שעברו וראו וחוו, בחברים שאיבדו, בתחושות של כעס ועצב, עלבון, אשמה וחוסר אונים. אפשר לקרוא לזה איך שרוצים, אבל הטרומה ממשיכה ללוות אותם כל החיים, גם אם לא מייד רואים.

אנחנו, שהיינו אז ילדים, גדלנו בצל המלחמה והיא המשיכה ללוות אותנו כמו את כולם. ברבות השנים הכרנו סיפורים רבים על המלחמה. בד"כ היו אלה סיפורי גבורה בתוך הפשלה הגדולה. אין כמו ילדים ונערים להעריך את הגבורה. כך עלה גם סיפור הקרב בחווה הסינית, אחד הקרבות המזוהים והמדממים של המלחמה ההיא. קרב קשה ועקוב מדם, לאו דווקא הצלחה גדולה, למרות שגבורה הייתה שם בוודאי. לאורך השנים הרבו לעסוק בקרב הזה. מה היה שם,

מה קרה שם, איפה טעו, אם טעו. ידענו גם שאיתי היה שם. לחם שם, פיקד שם על פלוגה. אולי גם סוחר איתו משהו משם, בטח סוחר איתו, איך אפשר לא. יוצר, כותב, מצייר, אולי בגלל המלחמה, אבל אף פעם לא שמענו אותו.

"על החווה הסינית אני לא מעוניין לדבר", אמר לי מיד כשפניתי אליו. למה? "לא רוצה", אמר ולא פירט. "אספר לך דברים אחרים, לא על החווה הסינית". התלבטתי, אבל בסוף הלכתי אליו, מה שיהיה יהיה. בסוף הוא סיפר לי הכל, ואת הכל הוא זוכר כאילו היה זה אתמול. לא הכל נכנס לכתבה. איתי, 70, חי בהזרע כל חייו, בן להורים ייקים ממיסדי הקיבוץ. יש לו אח תאום, יזהר, ואח בכור, אסא,

איתי בסיום קורס קצינים, אוק' 1970

זה היה יפנית... המשאבות הוקמו שם על ידי המצרים כדי לשאוב מים מתעלת המים המתוקים, שהייתה בצד המערבי (המצרי) של תעלת סואץ והיו בה מים מהנילוס עבור שטחים חקלאיים. שאבו משם מים עם צינורות מתחת תעלת סואץ לצד שלנו, לסיני, ומשם חפרו תעלות השקיה לנתב את המים לשטחים. לפני כמה שנים היינו שם בסיוור של הגדוד וכל השטח היה מטעים של מנגו. ירוק לגמרי, אי אפשר להאמין. המצרים עשו שם חקלאות לתפארת וגם היום הם מביאים מים מהעבר השני של התעלה, עם משאבות חדשות.

תנועה והתקלות

"כל המודיעין שהיה לנו התבסס על תמונות ישנות", ממשיך לספר לי איתי. "לא היה מודיעין עכשווי בכלל. ב-16 באוקטובר בערב עלינו על מסוקים וטסנו לאזור. בדרך התחילו לירות עלינו ואמרתי לטייסים שיטוסו הכי נמוך שאפשר. זו הייתה פעם ראשונה שהרגשתי ירי מצרי במלחמה. זה היה די מפחיד אבל אף מסוק לא נפגע. סביב 10 בלילה ירדנו והתארגנו להליכה. סביב 11 בלילה התחלנו לנוע לעבר החווה הסינית. פלוגה אחרי פלוגה. אנחנו הלכנו אחרונים כי היינו הפלוגה הכי צעירה. אני הולך בראש הפלוגה ואני בכלל לא מכיר את האנשים שאיתי. הכרתי רק את הקצינים, את שאר החיילים בקושי. הלכנו בשני טורים עד שאמרו תלכו בפריסה, מחלקה ימינה, מחלקה שמאלה ואחת אחורה. ככה התקדמנו. באיזשהו שלב איציק אמר לי תמשוך שמאלה ותלך עם הפלוגה בצד השמאלי של הגדוד. המשכנו להתקדם, זה היה אמצע הלילה, היה אור ירח מלא. בערך באחת בלילה הגענו לציר טרטו. הפלוגה הראשונה נתקלה. ירו עליהם והם נשארו על הקרקע. משכתי מיד שמאלה וקדימה עד שהגעתי מאד קרוב אליהם, 100-200 מ' משמאלם. בשלב הזה כל הגדוד ספג אש חזקה. המצרים היו רק כמה עשרות מטר מאיתנו, מחופרים היטב על הציר, חיכו לנו. אחרי ההתקלות כולנו שוכבים, יורים עלינו ואז נפגע החייל הראשון שלי. רצתי לחפ"ק של החטיבה שהיה מאחורינו, תפסתי את הרופא החטיבתי, אבינועם רכס ואמרתי לו בוא, יש לי פצוע. הוא אמר עזוב, תחבשו אותו וזהו. חבשנו. רופא חטיבתי לא מתעסק בקטנות.

התחיל קרב?

"לא בדיוק קרב. המ"פ של הפלוגה הראשונה, יקי, נהרג מיד. הסמ"פ שלו, איל רז שהיה פעם חייל שלי, נפצע קשה. כשאני אומר חייל שלי, כולם שם היו חיילים שלי או 'אחים שלי'. עוד חיילים מהפלוגה הראשונה נהרגו ונפצעו ושלחו את הפלוגה המסייעת לחלץ אותם. פלוגה ג' נשלחה לאגף משמאל ואז הם נכנסו מול הקנים שלנו. הפסקנו לירות. לא היה מה לירות כשהם מולך. הם ניסו להסתער וגם הם נהרגו. המ"פ שלהם אהרון מרגל נהרג, הסמ"פ יואב מתן נפצע ונהרג עוד הרבה. בסביבות אחת או שתיים בלילה הגיע אל"י המח"ט עוזי יאירי ואמר לי לקחת את הפלוגה ולהיכנס לתעלת השקיה שהייתה שם. נכנסנו לתעלה ואז חטפתי

<<<

למחרת בבוקר ארזתי מזוודה קטנה ויצאתי לבסיס בית ליד, לגדוד שלי (890). הכרתי שם את כולם. אנשים הגיעו והתחילו להתארגן. התאספנו שם 20 קצינים שלא היה להם תפקיד מוגדר. ארגנו לנו ציוד והקמנו מין מחלקה של קצינים שתסתפח לגדוד. כמפקד עלינו קבענו את יצחק מצא, שהיה הקצין הבכיר והמבוגר בינינו. אחר הצהריים טסנו לסיני, לראס סודר, 20 ק"מ צפונית לאבו רודס. היינו שם שבוע ולא עשינו הרבה. ואז נהרג מ"פ של פלוגה מאי 73, הפלוגה שגייסתי כמה חודשים קודם. היה להם קרב מול קומנדו מצרי ומנו המ"פ הסתער ונהרג. כיוון שהייתי המ"פ הכי טרי שם וגם הכרתי את הקצינים של הפלוגה והם הכירו אותי, הם ביקשו שאבוא לפקד עליהם ואני הסכמתי. מלחמה, מה אני אגיד לא? לקחתי ג'יפ ונסעתי אליהם לאבו רודס. חוץ מהמ"פ נהרגו להם עוד 8 חיילים ועוד כמה נפצעו, כשמטוס מצרי התרסק על מבנה של הפלוגה באבו רודס. זו הפלוגה שקיבלתי. זו גם הייתה פלוגה מאד צעירה, חבר'ה שהתגייסו רק כמה חודשים קודם. את הקצינים הכרתי, את החיילים והסגל בקושי זכרתי.

"אחרי כמה ימים, ב-16 באוקטובר, אמרו לנו שכל הגדוד עולה לרפידיים. טסנו כל הפלוגה מאבו רודס לרפידיים ומשם הסיעו אותנו לטסה. טסה היה בסיס עורפי של התעלה. שם נאמר לנו שאנחנו הולכים לכבוש ולטהר את החווה הסינית ואחר כך ממשיכים לנוע עד התעלה. איציק מרדכי המג"ד הראה לנו מפה ואמר 'אנחנו פה בטסה, עולים על מסוקים וטסים עד נקודת יציאה רגלית, יורדים, נערכים לתנועה ונעים לעבר החווה הסינית. הלילה כוח של גדס"ר מילואים היה באזור ונדפק שם. כשאתם הולכים תזהרו, יכול להיות שיש חיילים שלנו פצועים והרוגים בשטח. יכול להיות שנפגוש בחווה הסינית קומנדו מצרי, צידי טנקים. אולי'. זו הייתה בערך פקודת הקרב.

מה זה בכלל החווה הסינית?

"החווה הסינית היה שטח עם מבנים ישנים שנבנו עבור משאבות מים. הכוחות הראשונים של צה"ל שהגיעו לשם ב-67 ראו על הבניינים כתובות בשפה לא ברורה וחשבו שזה סינית. מאז קראו לזה 'החווה הסינית', אבל בעצם

איתי כמאגיסט צעיר בצנחנים. 1969

לאסוף את מי שנשאר. הוא אמר טוב תישאר במקום. הייתה לנו מין שיחה משונה, קטועה. יצאתי מהתעלה ורצתי עם שני חיילים לכביש הראשי, ציר עכביש, שהיה ק"מ מאיתנו. עצרנו שם נגמ"שים שלנו ואמרתי להם עכשיו אתם שלי, אני צריך אתכם לפינוי הפצועים. לא היה לנו שום חילוץ. הם באו איתי והתחלנו לחלץ פצועים מהתעלה. הייתי שם הכי בכיר ואמרתי את מי צריך לפנות קודם. פתאום הביאו על אלונקה את אבנר חרמוני מהזורע, שהיה מפקד סירת צנחנים לפני המלחמה. הוא היה בחפ"ק של המח"ט ובכלל לא ידעתי. הוא נפצע ממרגמה ולא היה בהכרה. אמרתי כל עוד הוא חי אתם נוסעים איתו עכשיו כמה שיותר מהר לטסה, אני לא רוצה שאח"כ יגידו שלא פינית אותנו. אני זוכר את זה כמו היום.

איפה היו שאר הפלוגות?

"כולם נסוגו לתעלה שהיינו בה. חלק ברחו ורצו למדבר. היו כאלה שנעלמו. כשעשינו ספירות הם כבר לא היו. היה לי פצוע בשם בנימיני עם כל הבטן פתוחה. אבינועם רכס הגיע אליו ואמר 'אין מה לעשות, הוא ימות'. בנימיני התרומם ואמר לו 'ד', אני אמות אחריך' ונפל. אמרתי לחובש שלי לחבוש אותו ולקחת אותו מיד עם נגמ"ש לטסה, שלא ימות בדרך. מטסה לקחו אותו לרפידים ומשם להדסה וכל הדרך החובש היה צמוד אליו. החובש אמר לי אח"כ 'אם לא הייתי מגיע איתו להדסה הוא היה מת'. בנימיני חי היום בנהלל. סביב עשר בבוקר היינו כבר אחרי הקרב ואחרי פינוי כל הפצועים. חזרנו לטסה והתחלנו לאסוף את הגדוד. עשינו מסדרים וניקיונות וספרנו את האנשים ואז ראיתי כמה חיילים חסרים לי. כמה הרוגים וכמה פצועים.

בכל הלילה הזה לא הגעתם בכלל לחווה הסינית?

"לא הגענו למבנים. הכל התרחש כשני ק"מ מהחווה הסינית.

עצרו אתכם לפני כן ובעצם המשימה לא הושגה.

"נכון. אבל אני רוצה להיזהר בדבריי. היום, בינינו, אני אומר לך שזה לא היה בדיוק קרב. דורון רובין היה אז מג"ד 202 והייתה מין יריבות בינו ובין איציק מרדכי. דורון טען שסתם ניפחו את סיפור החווה הסינית. אחרי המלחמה הוא אמר 'מה אתם עושים מזה כזה עניין, לא נלחמתם נגד אף אחד, סתם יריתם אחד על השני'. אני נזהר. 50% מהאבדות שלנו במלחמות הן מדו"צ (דו צדדי. ירי כוחותינו על כוחותינו). ראיתי את זה אח"כ גם במלחמת לבנון הראשונה. יש דברים שאני לא רוצה להגיד ולא רוצה שתכתוב. אני לא רוצה לבייש אף אחד ולא רוצה להתבייש.

אז ההתקלות הראשונה הייתה עם המצרים ואח"כ זה הסתבך. הייתה תאורה?

"המצרים הרימו תאורה וגם אנחנו. חוץ מזה היה אור ירח וזו הייתה בעיה. המצרים ראו אותנו. לדעתי הם ראו הכל. הם היו מחופרים טוב מאד שם. הביאו מקדח כמו ששותלים

כדור בראש. נפלתי. כדור גוריינוב 11 מ"מ עשה לי סריטה עמוקה ברקה. שמעתי את שני הקשרים שלי אומרים 'נהרג לנו עוד מ"פ'. אמרתי להם שישימו לי תחבושת על הראש, כמו אריק שרון. אז נכנס בי הפחד. עד אז הלכתי זקוף, רצתי, נתתי פקודות, עכשיו התחלתי להתקדם בקפיצות, כפוף, לא זקוף. המצרים ירו כל הזמן, פרצי יריות, מרגמות, טילי סאגר, זו הייתה סכנת מוות.

"שכבנו בתוך התעלה ובארבע בבוקר השמיים התחילו להיפתח. הבוקר עלה מוקדם והתחיל אור יום. מדבר. המצרים היו בערך 150 מ' מאיתנו. אני ראיתי אותם והם ראו אותנו. בראש התעלה ישב החפ"ק של עוזי יאירי ואני הייתי אחריהם. הלכתי לחפ"ק לברר מה קורה ואז חטפנו פגיעה ישירה של מרגמה 82. חייל שלי נהרג ואני עפתי מחוץ לתעלה. כשהתאוששתי מהרסיסים שהיו לי בכל הגוף הסתכלתי לתוך התעלה וראיתי בפנים חיילים שלי הרוגים ופצועים. החפ"ק של המח"ט ברח מיד. הם כבר לא היו שם, בגלל המרגמות. כל הפלוגה שלי רצה אחורה בתוך התעלה. ירדתי למטה להתחיל לטפל בפצועים. הגיע אלי הקמב"ץ של החטיבה עופר כהן ושנינו טיפלנו בפצועים, אבל מה כבר יכולנו לעשות. רצתי אחורה בתוך התעלה והתחלתי לאסוף את החיילים שלי. איציק עלה מולי בקשר ואמר לי תתכונן לצאת החוצה עם הפלוגה, אמרתי לו אני עכשיו מנסה

לפעמים הפחד הכריע אותי / איתי מיכאלי

לפעמים הפחד הכריע והקפיא. מחשבתי היתה מתנתקת מגופי. בעודי שוכב בתעלה, דחוק אל החול הרך, מתענג על קרבתו ומעליי צילי כדורים, שריקות מפלחות את האוויר, ורעם הפגזים מחריד. פגזים נוחתים על הפלוגה והשקט הנורא שאחרי...

אני מושלך מעל התעלה, חסר אונים, מתגלגל בחול וכאב חד בגבי. מבט ראשון אל תוך התעלה: מפקד הכיתה מרוטש, מדמם. שחור ואדום מתערבבים בחול. דממה.

ובשחזרתי מהקרב היו הזיכרונות ברורים יותר. אני זוכר את סמל המחלקה שהצמיד את ידיו אל ביטנו הפעורה בניסיון נואש להחזיק במעיו, ואת הרופא הגוחן מעליו ואומר, "אין מה לעשות, הוא ימות", ואת הפצוע המרים ראשו את הרופא ואומר "אני אמות אחריך דוקטור..." את פצוע הראש שהשקתי ולא ניתן להצילו. את פרצי הירי והרעם של פצצות המרגמה וטילי הסאגר... את הרצון העז להציל את הפצועים המדממים על החול.

אחרי המלחמה באו השאלות. כל ה"איך" וכל ה"למה" שלאחר המלחמות המיותרות, ניחתות כפגזים. וכבר אפשר להבין שהמלחמה הבאה תבוא, וגם זו שלאחריה. היא בלתי נמנעת והזמן לא מוכרח לפעול לטובתך...

ואתה ממשיך כאילו כלום. מפתח אדישות. יום לאחר מכן, ב-22 באוקטובר, הודיעו על הפסקת אש אבל לפני כן עוד רצו שנכבש את דרום איסמעיליה. עמדנו בשתי שורות ואני זוכר את כולם כותבים מכתבי פרידה. למזלנו ירדו מזה בסוף. אחרי שהפסקת האש נכנסה, נשארנו עוד עשרה ימים ליד איסמעיליה ואח"כ עברנו לאגם המר, אבטחנו שם מעבר שנקרא 'קילו' שדרכו המצרים קיבלו אספקה לכוחות שלהם בסיני. עד הסוף הפלוגה שלי תפקדה. למרות הכל אנשים תפקדו.

"באיסמעיליה עוד היה לי אירוע מוזר עם המח"ט עוזי יאירי. פתאום הוא עצר לידי עם הג'יפ וביקש ממני ללכת לבדוק מוצב שאמור להיות מאויש עם חיילים שלנו והוא ראה שם מצרים. אמרתי זו לא הגזרה שלי, אמר לי לא חשוב סע. נסעתי לשם ובאמת היו שם מצרים, החיילים שלנו נטשו. ירדתי מהג'יפ והתחלתי לזרוק רימונים ולירות עליהם. התפתח קרב והתחילו לירות עליי גם ממקומות אחרים. זה

כבר היה בהפסקת האש ופתאום כולם שומעים קרב מתנהל. איציק עלה מולי בקשר 'מיכאלי מה קורה', אמרתי לו 'יורים עליי אש מכוונת ואה. פי.ג'י. היו פה מצרים, הנסתי אותם, הברחתי אותם, חלק מהם שוכבים פה הרוגים, אם אתה רוצה אני יכול להביא לך אחד'. קצת הפתיע אותי שעוזי יאירי, הצנחן הנערץ, כשהוא רואה חיילים מצרים, במקום ליצור איתם מגע, לירות עליהם, להבריא אותם, הוא נוסע אליי ואומר לי לעשות את זה. זה לא הסתדר לי עם האישיות שלו. הוא היה מח"ט נערץ אבל משהו קרה לו בחווה הסינית, בגלל האבדות. ראיתי את זה כמה חודשים אחר כך, כשנכנסתי אליו

לשיחה. הוא ישב שם ולא היה עם מי לדבר.

למה קרב החווה הסינית כל כך התפרסם?

"אולי היו כאלה שדאגו לזה. למשל עניין הצל"שים שניתנו על הקרב הזה. היה מ"מ אחד שטען כל השנים שמגיע לו צל"ש כי בקרב הוא נשאר לבד מול המצרים. שנים הוא נלחם על כך מול מערכת הביטחון. בסוף הוא עיטר את עצמו בעיטור המופת, צילם את עצמו, שלח לכולם את הצילום ושם בפייסבוק. העניין עם החווה הסינית, אני לא אגיד שזה קשקוש אבל הוא מורכב. זה בעיקר בשביל המשפחות כי היו שם הרבה אבדות. רק לגדוד שלנו היו 43 הרוגים ומעל 100 פצועים בלילה אחד. אני לא יודע אם סופרים אותי כפצוע אבל הייתה לי תעלה בראש ורסיסים בגוף. אחרי הרבה שנים הרופא של הקיבוץ (ד"ר שוורצמן) הוציא לי רסיס מהגב.

<<<

עצים וכל שלושה מטר עשו בור לחייל. שורות שורות של בורות. בתצלומים רואים את זה. המודיעין לא נתן לנו שום דבר לפני היציאה. לא ידענו שהמצרים מחופרים שם. לילה לפני כן כוח מילואים בפיקוד נתן שונרי ניסה להגיע לשם מצד מערב וגם הם נתקלו והתפרקו באותו מקום. למרות זאת לא עבר אלינו שום מידע שיזהיר אותנו. אני לא הייתי בפקודה באוגדה אבל אני יודע שברן, מפקד האוגדה, לא היה שם. היה שם דוביק תמרי, הסגן שלו, מי שהוציא אותי מסיירת צנחנים כשהתגייסתי.

לאחר הקרב

מה נשאר לך בפלוגה אחרי הקרב?

"היו לי שני הרוגים ועשרים פצועים מהקרב. הלם קרב לא נכלל בפצועים. היו כאמור גם כאלה שנעלמו. למרות מה שעברנו יום לאחר מכן, רצו שנחזור לחווה הסינית והיינו מוכנים. אחר כך החליטו שגדוד מחטיבה 80 ייצא לשם והמג"ד אלישע שלם אמר 'אני לא יוצא. בלי מודיעין אני לא נכנס לשם. היה שם כוח מילואים, חטף, גדוד 890, חטף. מה אתם שולחים גם אותנו לשם'. בסוף כוח שריון של חטיבה 600 כבש את המקום (ב-18 באוקטובר חטיבת שריון 600 נשלחה לאזור והסתבר שהמצרים עזבו את המקום ונסוגו צפונה. בשעות הצהריים של אותו יום גדוד 424 "שקד" ויחידה 88 נכנסו למתחם החווה הסינית וכבשו אותו כמעט ללא התנגדות. א.ר.).

"יומיים לאחר הקרב הורידו אותנו לתעלה ועברנו את גשר הדוברות ברגל לצד השני. מאז היינו כל הזמן בצד המערבי של התעלה, באפריקה.

שם שמתי לב שהסמ"פ שלי לא מתפקד. נעלם, נכנס להלם. כבר בקרב הוא לא תפקד. מצאנו אותו בסוף, לקחתי אותו לאיזה רופא שהיה שם ואמרתי לו 'תטפל בו. אין לי מה לעשות איתו'. השארתי אותו שם והמשכתי בלי סמ"פ. הפקודה הייתה להתקדם ואמרו שבילילה נטהר רמפות שהיו באזור. בשלב הזה נהיינו החוד של הגדוד. היינו הפלוגה הכי שלמה, הפלוגה היחידה שתפקדה. לכל שאר הפלוגות לא היה מ"פ, שניים נהרגו ואחד נפצע. בסוף הייתה שם הפגזה נוראית ולא יכולנו לזוז. אני אפילו לא יודע מי הפגיז את מי. שכבנו על הארץ וחיכינו שההפגזה תיגמר ומרוב עייפות פשוט נרדמתי. 30 מטר ממני יורדת אש נוראית אבל כבר הייתי אדיש מאד למצב. למחרת קיבלנו זחל"מים והמשכנו להתקדם איתם. הצד המצרי של התעלה היה כולו שטחים חקלאיים ומטעי מנגו. אתה מתקדם עם הזחל"ם ויורדת עליך הפגזה נוראית, אתה רואה עצי מנגו קורסים מולך מהאש

חיים עם טראומה

איך המלחמה מלווה אותך מאז?

"אני אגיד לך משפט קשה. אני חושב שהייתי יותר משוחרר, יותר פתוח ויותר נינוח אם המלחמה לא הייתה. המלחמה איכשהו הגבילה אותי, אני לא יודע איך להסביר את זה. היא לא דיכאה אותי. אני לא חולם על המלחמה. אני אומר תמיד שאחרי המלחמה אני כבר לא מפחד משום דבר. פעם אחת פחדתי בחווה הסינית, אחרי שחטפתי כדור בראש ונפצעתי ממרגמות. אומרים שמי שלא מפחד לא היה שם, אבל אחרי זה הכרחתי את עצמי לא לפחד יותר. מאז הפחד כבר לא חלק ממני, אני חוסם אותו. יכול להיות שזו תוצאה של מה שעברתי שם. כל השנים טוענים שאני בפוסט טראומה. איך אני יכול להיות בפוסט טראומה? המשכתי אח"כ בצבא והייתי מפקד, למדתי הוראה והייתי מורה, עשיתי כל כך הרבה דברים, איך הייתי יכול לעשות הכל עם פוסט טראומה. אבל כל הזמן אומרים שכל מי שהיה שם נמצא בפוסט טראומה. לפני חודש אמרתי למשפחה שהגיע הזמן שאראה פסיכולוג, פעם ראשונה. זה עוד לא קרה.

מי אומר שאתה בפוסט טראומה, המשפחה?

"המשפחה לא אומרת. אשתי והילדים יכולים להגיד שאני כעסן. כועס ללא סיבה. הייתי עולה לדבר בשיחות קיבוץ וכועס, או מדבר בקול כועס. היו לי בקיבוץ אירועים שהייתה לזה סיבה, למשל כשתפסתי אנשים מועלים בכספים ומרמים. לא נרחיב על כך הפעם.

זה קשור לחוסר הפחד שלך?

יכול להיות.

היצירה שלך קשורה למלחמה? השירים, הציורים.

"השירים כן. ב-2010 הוצאתי ספר בהוצאה עצמית, 'כתיבה תמה' ויש שם הרבה שירים וסיפורים על המלחמה. כתבתי גם ספר המשך, אבל לא הוצאתי אותו והוצאתי גם ספר ילדים. הציורים לא. אין לי ציורים מדממים, גם לא פסלים מדממים. אני לא מדמם. גם בנפשי אני לא מדמם. המלחמה לא באה לי בחלומות, למרות שאשתי תגיד לך שאני צועק. אולי. המלחמה כנראה נשארה איתי".

אשתי שהיא אחות במקצועה, אמרה לי 'זהו, עכשיו אתה בא והרופא יוציא לך אותו'. זה לא היה בניתוח, בלי הרדמה, הוא עשה שם בור והוציא אותו ואשתי החזיקה לי את היד. "אחרי חודשיים באפריקה עשו החלפת שטחים וחזרנו לסיני. נסעתי עם הפלוגה לאזור הקרב והלכתי לראות איך זה נראה ביום. הייתי אדיש. לא שאלתי שאלות כמו מה עשינו פה. הגדוד המשיך לתפקד. ניסו לעשות תחקיר אבל לא ברמה של מה כל אחד עשה. אחרי הקרב לא היו אצלנו האשמות כמו למה הבאתם אותנו לשם. גם לא באו אליי עם האשמה. לא האשימו אותי שנרתעתי ממשוה. אני לא יודע אם באו בהאשמות לאיציק, אני לא נתקלתי. לי לא היה את מי להאשים, כולם נהרגו. ככה אני אומר על הקרב הזה. אפשר להגיד שכל מי שהיה שם נשאר ולא ברח, אבל היו גם כאלה שברחו.

למה כעסו על דוביק תמרי?

"אל דוביק באו בהאשמות, וגם אני, איך הוא כסגן מפקד אוגדה לא התייחס לגדוד 890 ברצינות. למה לא בדק תצ"א, מודיעין, מה אומרים. לא שולח אותנו ככה, תצאו, תלכו. לא הייתה תכנית קרב, לא הייתה ארטילריה, לא היו מרגמות, לא היה ליווי, לא היה חילוץ. בביצוע כזה היו צריכים להוריד לפנינו מסך של מרגמות ולהתקדם בעקבותיו. זה לא היה. אלה היו הטענות אליו. כשפעם רצו להזמין אותו לאחד המפגשים של הגדוד, אמרתי שאני לא רוצה לראות אותו.

אובדן התמימות

חיי רצף של עליות וירידות.

כיום, כשאני מתבונן לאחור ומשווה בין כישלונות רבים והצלחות מועטות, אני סבור כי אותן שנים, לאחר מלחמת יום כיפור, היו הגרועות ביותר. משהו יסודי בי פקע. אחרי המלחמה לא חזרתי להיות כשהייתי.

גדלתי תוך כדי מלחמות והיה עלי להיות נוקשה. כיום לאחר שכבר פגע בי הכאב, אני יכול לצפות על חיי כעל מופע הישרדות.

וכשאינני מרחם כלפי עצמי, אני מסוגל לבחון את גורלי ללא רגשנות. מצאתי שלוה מסוימת.

לא יכול לומר מהו הרגע שבו התחלתי להשתנות והפכתי לגבר נוקשה.

ההידרדרות החלה כשהתפכחתי משאון המלחמה. דמותי החיצונית הנראית לפעמים נוקשה ומרדנית, יש בה, למעשה, לב רחב ומפויס.

מתוך 'אובדן התמימות'. איתי מיכאלי

אפילוג

לאחר המלחמה נשאר איתי בצבא, המשיך לפקד על הפלוגה ועשה איתם את כל המסלול. את מסע התגיות הם עשו בסיני, שלושה חודשים אחרי המלחמה, 80 ק"מ עם עלייה לג'בל מוסא. אל המסע המפרך הצטרפו גם פצועים מהמלחמה שלא רצו לוותר. במאי 74 הם החזיקו מוצב בחרמון הסורי וישבו במערה 8 ימים תחת הפגזות סוריות בלתי פוסקות. הסורים ניהלו אז מלחמת התשה עם צה"ל וכתשו את המקום. לצערי לא יכולתי להרחיב על הימים הקשים שעברו שם. בתחילת 1975 איתי השתחרר וחזר לקיבוץ. עבד בשלחין, למד היסטוריה, פילוסופיה, אומנות והוראה, היה כמה שנים מורה ומחנך, עבד שנים בתעשיית הרהיטים של הזרע, היה מנהל נגריית בית, רב"ש, אחראי

על התברואה והיום הוא פנסיונר. במילואים היה מ"פ במספר תפקידים, ומשנת 87 עד 2000 היה מפקד יחידות שליטה באוגדה 36 ברמת הגולן.

הכתבה הזאת לא באה לספר מה בדיוק ארע באותו לילה של קרב מדמם ואולי מיותר בדרך לחווה הסינית, אלא לתאר נקודת מבט אחת, של מ"פ אחד שהיה שם, מה הוא זוכר ומה הוא נושא איתו עד היום. מי שרוצה להרחיב יכול לקרוא על החווה הסינית בויקיפדיה, בכתבות הרבות ובספרים שנכתבו על הקרב הזה. כדאי גם לראות את סרטו של ניר טובי - "החווה הסינית - רשומון".

קרב החווה הסינית כולו נחשב קרב שנמשך מס' ימים, בין 15 באוקטובר ל-18 באוקטובר, והשתתפו בו כוחות רבים של שריון וחי"ר. ■

היה היה
פינת הארכיון של קיבוץ הזרע

ושמחת בחגך - חג האסיף

השנה, אולי יותר מתמיד, עולים געגועים לחגים המשותפים של פעם, בלי ריחוק, בלי קפסולות, בלי חשש. בתמונות שלפניכם, נראית הקמת הסוכה המרכזית בדשא הגדול בשנות ה-70. חג שמח! / צוות הארכיון

חג סוכות 1976. צילם שאול כוכבי

בונים סוכה על הדשא הגדול בסוכות 1970

קטע 37: סטייה מ'שביל ישראל' אל שמואליק, הנרקיסים ופרסת הדרוך

השמש כבר מאירה, ושכבת ביגוד אחת מתוך השש מוסרת, ועוברת לתרמילים. הכוח, כפי שהבטיח לאיציק ניב, מקים גל אבנים לזכרו של שמואליק ניב, ונוטש את נחל חצץ, כדי להעפיל ל**נג. 666**, שכינויה במפת 'עמוד ענן' הוא **גג העולם**, ובמקורות אחרים – **גבעת השטן**. תצפית נהדרת, ממנה רואים באמת חלק משמעותי של העולם, או לפחות של הנגב, כולל הרי אדום במזרח. העלייה מחממת את הלב ואת הגוף, ועוד שכבת לבוש עוברת לתרמילים. כעת בא תורה של ירידה יפהייה אל אחד הנחלים היפים ביותר על פני הכדור – **נחל דרוך**. הכול יש בקניון הנהדר הזה (חוץ משופינג). החל מצוקים אדירים, מצוקים מפחידים, קקי של דינוזאורים... הגבים, בגודל בריכת השחייה המסוגרת של הזורע (קורונה), שיפים מהם לא ראיתם מעולם, מלאים במים צלולים להפליא, שדמויות השביליסטים משתקפות מהם. והשיא – **הפרסה של נחל דרוך**, שהיא רכס מצוקי ענק בצורת פרסה של סוס, ממנה יש תהום מדהימה של אבני ענק לבנות, בכיוון בקעת צין, כש**חוד עקב**, הר שפיץ שעוד נגיע אליו בקטע 38 של שביל ישראל, מציץ מדרום. מנוף כזה אפשר להשתכר בקלות, כמו משני בקבוקי ערק. כנראה שזה מה שקרה לשביליסטית מס' 1 שלנו, לורן, שמול פרסת הדרוך מסובבת את הברך שלה, ועוברת לצליעה קלה עד בינונית. מזל שזה קרה ללורן, שבאשר אינה צולעת אף אחד לא מסוגל להשיג אותה, ולא לאחד השביליסטים האחרים, שלו היה נפגע, היה עלול לעכב אותנו בירידה ל**בקעת צין**, ובעלייה של **מעלה צין**. בבקעת צין, החלק הפחות מעניין של הטיול היום, נפגש הכוח בהתרגשות עם 'שביל ישראל', אותו נטשנו והפקרנו – עד לרגע זה, כשהשמש כבר נוטה מערבה. שביל ישראל לוקח אותנו אל '**דרך הנפט**' של קו צינור הנפט אילת-אשקלון (קצא"א), דרך שנסללה בשת"פ עם ידידתנו בעבר, איראן. מעלה צין התלול, עם או בלי הנפט, מעלה אותנו אל מנחת המטוסים של 'הזקן' משדה בוקר, ומשם אוספים אותנו רכבינו. יום נפלא, למרות, אולי בגלל, הסטייה מ'שביל ישראל'.

■ בשם השביליסטים – ניר רענן

מחניון **לילה נחל מדור**, נ.צ. בה הסתיים הסיור בגן עדן (קטעים 35-36), היה אמור כוח השביליסטים להמשיך ל**בקעת צין** – אחד הקטעים הפחות מעניינים של השביל. בשיאה של עונת הנרקיסים שבנגב, מוחלט פה אחד, שהכוח לא יישמע הפעם להוראות אוהד כוכבי ומסמני שביל ישראל, אלא יסטה כמה קילומטרים צפונה, לנרקיסים של **נחל חצץ**, אל מסלול חלומי (בלי הגזמה), בו פוקדת משפחתו של **איציק ניב** מדי שנה, את האנדרטה לזכרו של **שמואליק ניב**. שמואליק סיים את חייו במהלך טיול אופניים של קיבוץ יגור, במקום שספק אם יש יפים ממנו, בעת פריחת הנרקיסים בנגב. בתחילת ינואר 2019 שם הכוח את פעמיו ל**מרחב עם**, יישוב דתי שמעטים מכירים, בין **ירוחם** ל'זקן' **משדה בוקר**. שש וחצי בבוקר ינארי אופייני, עם ארבע מעלות צלזיוס בשמש, שעדיין ישנה עמוק מאחורי הרי המכתש הגדול. עם שש שכבות ביגוד, נוטש הכוח (לורן, גיל, יוסי שמע, שפייה, אלי קטן והח"מ) את **מרחב עם** ויוצא לדרכו אל בורות חצץ. '**בורות חצץ**' היא מאגורת מים מעניינת, שנחצבה לפני 2000 שנה ע"י **הנבטים** (של ג'ון מוריס?). תפקידה בעבר היה לאגור מים עבור תושבי הנגב, ותפקידה כיום – לתת לגזייה של גיל מחסה מהרוח, ולאפשר לשביליסטים את הפסקת הקפה הראשונה. כמה קילומטרים של **נחל חצץ** עוברים להם, ואז מתגלה אלינו הנרקיס הראשון. אחריו עשרה, אחריהם מאה, אלף, מיליון, טריליון... בקיצור: ים של נרקיסים באמצע הנגב. מדהים! לראות ולשפשף את העיניים! מי שלא מאמין – שישאל את **דרורה ניב**...

על סוגי כוח שונים והשימוש בהם

כוח אקטיבי – יזום, פרואקטיבי. האפקטיביות של התוצאה קשורה ביכולות ההשפעה (מנהיגות).

כוח פסיבי – הכוח למנוע מאחר, שתלוי בנו, את רצונו/ צרכיו. פונקציה של רמת תלות האחר בנו.

כולנו מפעילים סוגים שונים של כוח בחיינו: בעבודתנו, בקהילתנו, בזוגיות שלנו ומול ילדינו. היות שלכל אחד יש סט שונה של יכולות, כישורים ותכונות אופיי, כל אחד משתמש בכוח באופן שונה.

כמובן שגם המטרה להפעלת הכוח, גוזרת מתוכה את הצורך בשימוש באופן מסוים של כוח. אך יותר מההתאמה למטרה ולאירוע, האופן בו אנו מפעילים כוח, תלוי באופיינו ובהרגלים שלנו (בד"כ אלו לא מודעים).

הנעה של אנשים באופן **אקטיבי** יכולה להיות על ידי כוח המניפולציה (בעלי אינטליגנציה רגשית-חיצונית גבוהה) או שימוש באלימות (מרומזת או בפועל) או על ידי כריזמה (כוח המנהיגות).

אם אנו רוצים שהילד יסדר את החדר למשל, אנו יכולים לרמוז לו שיקבל תמורה (מניפולציה עדינה) או להבטיח לו פרס (מניפולציה גלויה) או לאיים עליו (אם לא תבצע, אז אתה תראה כבר מה אעשה לך), או לומר

לו "כולם עכשיו מנקים את החדרים שלהם, אני את של ואתה את שלך" (כולל דוגמה אישית), שזו מנהיגות הורית. גם במקום העבודה אנו נתקלים בכל סוגי הפעלות הכוח מצד עמיתים, מנהלים זוטרים ומנהלים בכירים. סוג הפעלת הכוח במקום העבודה משפיע מאוד על התרבות הארגונית הנוצרת. האם העובדים עושים עבודתם מתוך פחד? מתוך סוג של מניפולציה? או מתוך השראה מהמנהיגים של הארגון?

שימוש בסוג הכוח השני – **הפסיבי**, רומז על חוסר יכולת של המשתמש בו. זהו הסוג הקל ביותר להפעלה והוא בעייתי ביותר בתוצאותיו. הבסיס להפעלתו הוא שהאחר (העובד, הילד, בת הזוג, הלקוח) צריך ממך משהו שרק אתה יכול לתת לו (יחס, אהבה, מידע, תנאי משכורת, חפץ נדרש וכו'). אם פשוט תיתן (לא תפעיל את הכוח) – יהיו תוצאות מסוימות למעשה. אם תיתן עם תנאים (הפעלת כוח פסיבי מניפולטיבי), גם לכך יהיו תוצאות על מערכת היחסים, וכמובן שאם לא תיתן כלל – גם לכך יהיו תוצאות.

לסיכום, עלינו להיות מודעים לשני הסוגים ותת הסוגים של הכוח שאנו מפעילים, או שמפעילים עלינו. אולי אם נהיה מודעים, נפעיל כוח אחר ונשיג מטרות ומערכת יחסים טובים יותר. ואולי, אם נשים לב להפעלת כוח הרסני של אחרים כלפינו ו/או כלפי אחרים, נוכל לדבר איתם על כך או להימנע מקרבתם.

איזה כוח אתם מפעילים בעבודתכם? איזה במשפחתכם? בזוגיות שלכם?

שבת שלום!

טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

פְּנֵי סְפִינְקֵס, חֲכַמַת הַסְּפִינְקֵס

הספינקס מופיע הן במיתולוגיה המצרית והן במיתולוגיה היוונית, אלא שמלבד השם אין כל דמיון ביניהם. הספינקס המצרי אינו דמות מסוימת במיתולוגיה המצרית, אלא פסל המשלב גוף אריה וראש אדם (אחד הפרעונים בדרך כלל), כשהמפורסם שבהם הוא הספינקס הגדול בגיזה. ישנם גם ספינקסים בעלי ראש של בעל חיים כמו שדרת הספינקסים בפרנק, שראש של איל להם.

במיתולוגיה היוונית, הספינקס הוא שמה של מפלצת מסוימת אחת. גופה של המפלצת הוא של אריה בעל חזה וראש של אשה, זנבה הוא נחש ולעתים היא בעלת כנפיים. את פירסומה קנתה לה כאשר קבעה את מקומה על מצוק תלול בכניסה לעיר תְּבַאֵי ביוון, ומשם הייתה ממררת את חיי תושביה. היא נהגה לחנוק את כל הבאים לעיר שלא פתרו את חידותיה. מקור המילה "ספינקס" הוא "ספינגו" שמשמעותו ביוונית: "לחנוק".

אֲדִיפּוֹס, כידוע, פתר את חידתה וכך הביא לחיסולה של המפלצת ולהשבת השקט לתושבי תְּבַאֵי.

מהספינקס **המצרי** קיבלנו את הביטוי: **פְּנֵי סְפִינְקֵס**, שמשמעותו – בעל פנים חתומות שאינן מסגירות דבר.

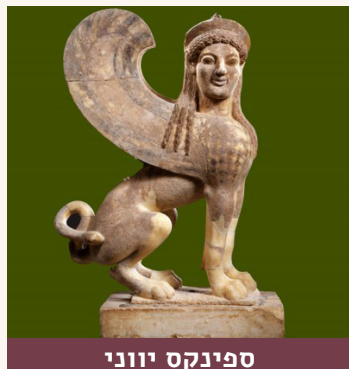
מהספינקס **היווני** קיבלנו את הביטוי **חֲכַמַת הַסְּפִינְקֵס**, שמשמעותו – חוכמה עמוקה ונסתרת כשל המפלצת אשר חדה את חידותיה.

שבת שלום (ללא מפלצות מכל סוג שהוא)

אהוד דור

ספינקס מצרי

ספינקס יווני

תמו 40 שנות מדבר, ומסתיים תפקידו של משה. משה ידע את גורלו וגם התחנן על נפשו, ובכל זאת הוא, ואיתו הקוראים, מתקשים לקבל את הוראת ביצוע פסק הדין הנורא:

"וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר. עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה הַר נֹבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִזְרָב אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחְזָה. וַיִּמַּת בְּהַר אֲשֶׁר אֵתָּה עֲלֵה שָׁמָּה וְהֶאֱסַף אֶל עַמִּיךָ כְּאֲשֶׁר יָמַת אֶהְרֹן אֶחֱיָה בְּהַר הָהָר וַיֶּאֱסַף אֶל עַמְּיוֹ. עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְּבַר צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּי מִנְגִּד תִּרְאֶה אֶת הָאֶרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל." (דברים ל"ב, מ"ח-נ"ב)

ועכשיו, משה – שהיה מאופק, סובלני ומצוי בין הפטיש (מצוות האל) לסדן (לחצי העם) – יכול לפרוק את המתח, התסכול ובעיקר את האכזבה, על אי כניסתו לארץ:

"הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאֶרֶץ אֲמַרְי פִּי. יַעֲרַף כַּמָּטֵר לְקַחֵי תִזְלַל כַּטַּל אֲמַרְתִּי כְּשֹׁעִירִים עָלַי דָּשָׂא וְכַרְבִּיבִים עָלַי עֵשֶׂב. כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הִבּוּ גְדֹל לְאַלְהֵינוּ." (דברים ל"ב, א'-ג')

שירת האזינו היא צעקה גדולה וחשבון נפש נוקב של משה. מעומק צערו הוא פותח ואומר: "הבו גְדֹל לְאַלְהֵינוּ". אמנם אלוהים לא קיבל את טענותי, את ערעורי ואת תחינותי, אך הוא השופט העליון, ויש להישמע לו ולכבד אותו.

איוב, שנחתו עליו האסונות הגדולים ביותר, הפנים את העיקרון הזה: "...גַּם אֶת הַטּוֹב נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת הָרָע לֹא נִקְבַּל בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשֹׁפְתָיו." (איוב ב', י')

ובעניין זה אי אפשר שלא להפליג אל ימינו ושוב, שוב להתבייש ב'מנהיגינו' שמרפים ומגדפים את מערכות המשפט ואכיפת החוק.

משה סוף-סוף שופך על בני ישראל את כל מה שאצר בתוכו שנים רבות:

"...וַיֹּאכַל תְּנוּבַת שֹׁדֵי וַיִּגְקְהוּ דְבַשׁ מִסְּלַע וְשָׁמֶן מִחֶלְמִישׁ צוּר. חֶמְאָת בְּקָר וְחֶלֶב צֹאן עִם חֶלֶב כְּרִים וְאֵילִים בְּנֵי כֶּשֶׂן וְעֵתוּדִים עִם חֶלֶב כִּלְיֹת חֹטָה וְדָם עֵגֶב תִּשְׁתֶּה חֶמֶר. וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָוֹן וַיִּבְעֹט שְׁמֵנָת עֲבִיֶת כְּשִׁית וַיִּטֵּשׂ אֱלוֹהַ עֲשָׂהוּ

וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ. יִקְנָאָהוּ בְּזֵרִים בְּתוֹעֵבַת יִכְעִסְהוּ." (דברים ל"ב, י"ג-ט"ז)

אתם עם כפוי טובה, מוכיח אותם משה. הביטוי "וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָוֹן וַיִּבְעֹט" משמש אותנו עד היום, בתיאור מצב של אדם שהתבסס ומזלזל באלה שעזרו לו להתבסס.

ומשה, לאחר שהוציא את תסכולו, נרגע מעט ונפרד בברכות מבני ישראל, כפי שיעקב אבינו נפרד מבניו. וברכה זו מבטאת את אחד הכישלונות של משה: הנצחת השבטיות.

להפוך לעם אחד זה לבטל (או לפחות למזער) את ההשתייכות השבטית. הרי עד היום אנו נגועים בשבטיות, חמולתיות וגזענות הדדית. הראשונים להתברך היו בני לאה: יהודה (הבן הבכיר), ראובן (הבכור) ולוי (שבט המשרתים בקודש); אחריהם יוסף ובנימין (בני רחל); אחר כך שני בני לאה הנוספים – זבולון ויששכר; ולבסוף בני השפחות – דן ונפתלי (בלהה), גד ואשר (זלפה).

ומי חסר? – שמעון. שבט קטן שנטמע בשבט יהודה. לשמעון ולוי נאמר ע"י יעקב:

"שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אֲחֵים--כְּלֵי חֶמְס, מְכַרְתִּיהֶם. בְּסֹדֶם אֶל-תְּבֹא נַפְשִׁי, בְּקִהְלָם אֶל-תַּחַד כְּבֹדִי: כִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ, וּבְרַצְנָם עִקְרוּ-שׁוֹר. אֲרוּר אֶפֶס כִּי עָז, וְעִבְרַתָּם כִּי קִשְׁתָּה; אֶחְלָקֶם בְּיַעֲקֹב, וְאֶפְיָצֶם בְּיִשְׂרָאֵל." (בראשית מ"ט, ה'-ז')

שבט לוי לא זכה לנחלה משלו, ופוזר בין שאר השבטים. שמעון אפילו לא זכה לברכה. המקרא מתייחס בחומרה רבה לפשעים נוסח 'נערי הגבעות'. האם נלמד ממנו?

משה גומר לברך את עמו, מאחל להם כל טוב, ויוצא אל דרכו האחרונה. משה לא מת מזקנה, חולשה או מחלה: "וַיִּמָּשֶׁה, בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה--בְּמָתוֹ; לֹא-כָהָתָה עֵינָיו, וְלֹא-נָס לְחַהּ." (דברים ל"ד, ז')

כלומר, משה קשישא הוא מהחברה של מיטיבי לכת וראייה שש-שש. במלוא אונו הלך אל מותו, ועשה זאת באצילות רבה, ללא החצנת שמץ מהמרירות הרבה שדבקה בו, מהרגע שהבין שלא ישלים את משימתו.

משה עלה על הר נבו ומת. והיכן קברו? "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּנֵי בְּאֶרֶץ מִזְרָב, מוֹל בֵּית פְּעוֹר; וְלֹא-יָדָע אִישׁ אֶת-קְבֻרָתוֹ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה." (דברים ל"ד, ו')

זהו אחד הפסוקים האהובים עלי בפרשה. חסד עשה איתנו התנ"ך, שלא גילה לנו את מקום קבורתו של משה. האין די קברי צדיקים על אדמתנו הקדושה?

אילו צרות היו באות עלינו אם היה למשה קבר, וסביבו מתחם קדוש ותלמידי חכמים לרוב, עוסקים בעבודת אלילים הסותרת את הדיבר השני ("לא תעשה לך פסל

וכל תמונה..."). וכל זאת בשטח מדינה זרה (ירדן)...
 האמירה התנ"כית הזו כה ברורה ונוקבת והממסד
 הדתי מתעלם ממנה לחלוטין, רק כדי להאדיר את כוחו
 והשפעתו על אנשים פשוטים, תמימים ופתיאים...
 ומשהו לכבוד סיום הקריאה בתורה: גם אנחנו במידה
 מסוימת דומים למשה. כל שנה אנו פותחים בבריאת
 העולם ומסיימים את הרפתקאות האנושות והעם היהודי
 במקום שמשה מסיים: על הר נבו מול הארץ המובטחת,
 ושבים וחוזרים למעשי בראשית.
 ותזכורת לחמשת חומשי תורה, הם מסתיימים
 בפסוקים הבאים:
 בראשית: "וַיִּמַת יוֹסֵף, בֶּן-מָאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים; וַיַּחַנְטוּ
 אֹתוֹ, וַיִּשֶׂם בְּאֵרוֹן בְּמִצְרַיִם."

שמות: "כִּי עָנַן ה' עַל-הַמִּשְׁכָּן, יוֹמָם, וְאֵשׁ, תִּהְיֶה לְיָלֶה
 בו--לְעֵינֵי כָל-בְּיַת-יִשְׂרָאֵל, בְּכָל-מַסְעֵיהֶם."
 ויקרא: "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת, אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה--אֶל-בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: בְּהַר, סִינִי."
 במדבר: "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים, אֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּיַד-
 מֹשֶׁה--אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּעֶרְבַת מוֹאָב, עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ."
 דברים: "וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלִכְלֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
 עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל."
 כלומר, המילים המסיימות את ספרי התורה הן:
מצרים, מסעיהם, הר סיני, יריחו, ישראל – קיצור
 יציאת מצרים והמסע לארץ ישראל.

■ שנה טובה ומועדים לשמחה !!

אחרי הכל שיר

לפני שיחשיך / רחל שפירא

בְּשֵׁת־שֵׁתֶּק הַהֶמְלָה
 כָּל הַדְּרָכִים יִבְקֹשׁוּ מְחִילָה.
 מִן הַיּוֹמִיּוֹם, מִן הַשְּׂגָרָה
 חָרַשׁ נוֹלְדַת תְּקוּהָ זְעִירָה.
 מַה שֶׁהָיָה, מַה שֶׁנּוֹצֵר
 מַה שֶׁיִּכְלְנוּ וּמַה שֶׁנּוֹבְצָר.
 פְּחַד פְּתָאֵם, שְׁבִיב דְּאָגָה
 עוֹד אֲמִירַת אֶהְבֶּה יְחִידָה.

לוֹ רַק נִדַּע
 אֵיךְ לְהַמְשִׁיךְ
 וּלְשׁוֹחֵחַ
 לִפְנֵי שְׁיַחְשִׁיךְ.

עַל הַטְּרָחָה, עַל שְׁעַת הַפְּנָאִי
 טַל וּמָטָר וְדַמְעָה בְּעֵינָי.
 עִם בֵּית הַשִּׁיר, עִם בֵּית הַצְּחוּק
 מַה שֶׁקְּרוֹב לִי וּמַה שֶׁרְחוּק.

לוֹ רַק נִדַּע
 אֵיךְ לְהַמְשִׁיךְ
 וּלְחַיֵּךְ קֶצֶת
 לִפְנֵי שְׁיַחְשִׁיךְ.

כְּמוֹ בְּכֹלֵם, אִישׁ וְאִשָּׁה
 חִי בִי סְפוּר שֵׁל פְּרִידָה אוֹ פְּגִישָׁה.
 מַעַת לָעַת קַח אֶת יָדִי
 פְּעַם רְאִיתְ אוֹתִי לְבַדִּי.

לוֹ רַק נִדַּע
 אֵיךְ לְהַמְשִׁיךְ
 וּלְאָהֵב קֶצֶת
 לִפְנֵי שְׁיַחְשִׁיךְ.

בְּשֵׁת־שֵׁתֶּק הַהֶמְלָה
 כָּל הַדְּרָכִים יִבְקֹשׁוּ מְחִילָה.
 מִן הַיּוֹמִיּוֹם, מִן הַשְּׂגָרָה
 חָרַשׁ נוֹלְדַת תְּקוּהָ זְעִירָה.

תודה למרים צרפתי, שהעבירה את השיר לפרסום

“תעודת הסוכות להזכירנו בעושרנו את העוני, לפי
 שחייב אדם לזכור בעושרו את העוני, בימי תפארתו
 את השפלות, בגדלותו – את הפשטות, בימי שלום –
 את סכנת המלחמה... לפי שאין לך דבר, שיש בו כדי
 לשמחנו יותר מזיכרון ימי הרעה בימי טובה מרובה
 ביותר.”

– פילון האלכסנדרוני

10 שאלות ותשובות עם יהונתן הוקר

גיל: 66. מצב משפחתי: נשוי מזה 37 שנים לעירית. אבא של ניצן (36), ניב (33) ומורן (29). מגדל חתולה בשם ליידי. **מקצוע:** אני בוגר תואר ראשון מהטכניון בתעשייה וניהול ותואר שני באבטחת איכות. לאחר תום הלימודים, עבדתי כ-10 חודשים בחברת 'אלסינט', שיצרה מכשור הדמיה רפואית (סורקים, CT, MRI ועוד) כמהנדס בהנדסת ייצור. עם הגעתה להזורע ב-1983, לאחר חתונתי עם עירית, נכנסתי לעבוד בפלסטופיל, שם עבדתי במשך כ-9 שנים, תחילה ברצפת הייצור, באקסטרוזרים ובהמשך באבטחת איכות. לאחר מכן, יצאתי לעבודה מחוץ לקיבוץ, בתחום אבטחת האיכות בחברת 'רבאון' – חברת אלקטרוניקה, ולאחר 16 שנים, מאז 2010 ועד היום, אני עובד בתחום אבטחת האיכות בחברת 'חישולי כרמל' – חברה שמייצרת חלקים למנועי מטוסים ונמצאת בטירת הכרמל, צמוד למת"מ.

1 זיכרון מעניין מהילדות?

אני בן המושב השיטופי הבונים, ששייך למועצה האזורית חוף הכרמל. זכור לי אירוע מרגש ומיוחד, שהתרחש במסגרת בית הספר היסודי האזורי, ששכן בכרם-מהר"ל. אני בכיתה ה', בן 10 בערך, מתחרה עם ילדים מכל שכבות הגיל (אז בית הספר היסודי היה עד כיתה ח') בחידון התנ"ך של בית הספר. עברתי את המבחנים המוקדמים ובגמ, למרבה ההפתעה של כולם, זכיתי במקום הראשון. אני לא זוכר שלמדתי תנ"ך באופן מיוחד, אבל הייתי 'תולעת ספרים', שרשאי באופן מיוחד וחרגי, לקחת הביתה כמה ספרים שרוצה. כנראה שהידע המצטבר מקריאה, עזר לי. המרגש מכל היה שכפרס קיבלתי שעון יד, בו השעות היו אותיות א'-ב' במקום ספרות, ועם הקדשה על גבו של השעון.

יום אחד איבדתי את השעון. לאחר מספר שנים, במהלך לימודי בבית הספר התיכון, נקראתי להתייצב במשטרת זכרון יעקב והתברר שהשעון האובד נמצא בידיו של ערבי מהגדה, ובזכות השם שלי, שהיה חרוט על השעון, הגיעו אליי והחזירו לי את השעון, שנמצא אצלי עד היום.

2 מה הדבר האחרון שחיפשת באינטרנט?

מתכון טוב לחזה עוף עם ירקות בתנור: אנו אוהבים לאכול בימי שישי בבית וכדי לגוון בבישולים, נעזרים לא פעם במתכונים מהאינטרנט. אני לא מכור לבישול. זה התחיל כצורך משפחתי וכיום אני גם נהנה מזה. אני בעיקר משתמש באינטרנט לנושאי עבודה, עדכונים באתר הקיבוץ ולאישוש מידע, לגבי קושיות שעולות בשיחה.

3 מהו התחביב הכי משמעותי שלך כיום?

בנעוריי היה לי תחביב, שמתאים לחיים ליד חוף ים – השטתי יחד עם חבר מפרשית מדגם 420, לא במסגרת תחרותית, אלא כתחביב. כיפי בלבד. הפסקתי כשעברתי להזורע וזי היה חסר לי בהתחלה. כיום, הפעילות הגופנית שלי מתרכזת בעיקר בסופי שבוע. אני אוהב הליכה, בעיקר בשדות, אבל גם ביער (דרך הנחל לעמק השלום, חציית הרכס וחזרה דרך המדגה). עד פרוץ הקורונה, נהגתי ללכת במהלך השבוע, במסלול קבוע של כ-10 ק"מ, מהמדגה, לאורך הכביש עד צמת התשבי ובחזרה דרך המושבה. מרגע שהכניסה למושבה נמנעה עקב הסגר, הפסקתי, ועברתי ללכת במסלול בשדות.

4 מהו החטא הקטן שלך (ה"גילטי-פלד'ר")?

בהייה בטלוויזיה. אני מוצא את עצמי לא פעם בסוף שבוע, יושב מול הטלוויזיה וצופה בסדרה כלשהי, עם העדפה לסדרות מתח ופעולה, או בסרט. יש בזה סוג של הרפייה ופורקן מטרדות היום-יום.

5 אם היו נותנים לך שעה – היכן בעולם היית רוצה להיות?

מלבנון, אוסטרליה. הייתי מאוד רוצה לבקר שם את גדי, גיסי ואחיה של עירית. לצערי, לא יצא לי להגיע לשם, והרצון נובע גם מהעובדה, שבתי ניצן שהתה שם במשך כ-10 חודשים ומאוד נהנתה, הן מהאירוח ולא פחות, מהכרת הארץ היפה. נראה שיהיה לי קשה להגיע לשם בעתיד וזה יישאר בגדר רצון לא ממומש, עם תקווה שלפחות גדי, שכבר זמן רב לא ביקר אצלנו, יגיע לאחר הקורונה לביקור.

6 מהו הפספוס שלך?

טיולים בארץ ובעולם. אני מאוד אוהב לטייל עם משפחתי וגם לבד, אבל מסיבות ועדיפויות שונות, עשיתי זאת פחות מדי. לו ניתן היה 'להחזיר את הגלגל אחורה', הייתי עושה זאת יותר.

7 משהו שאתה שואף להגשים בעתיד?

היה לי חלום ללכת את 'שביל ישראל'. יש לי חבר טוב, אולי הטוב בחבריי, שהציע לי פעם, שנעשה את השביל בקטעים בשבתות. לצערי זה לא מתאפשר כיום, אבל אולי עוד יגיע יום, שאוכל לממש את הרצון הזה.

8 ספר משהו שלא יודעים עלייך.

התגייסתי לצה"ל בנובמבר 1972. התחלתי בקורס טיס ובסיום המיון הראשוני (צ'ק 10) עברתי למסלול נווטות. כעבור כמעט שנה, בספטמבר 1973 הודחתי מהקורס והייתה לי האפשרות לבחור במסלול אחר בחיל האוויר. בחרתי במודיעין חיל-האוויר וחיכיתי לתחילת קורס ההכשרה. כך מצאתי את עצמי, עם פרוץ מלחמת יום-כיפור בהמתנה בקריה, מכין סנדוויצ'ים לחיילים שישבו ב'בור' ומתוסכל מאוד על זה שאני לא לוחם ולמעשה לא עושה כלום. רק לקראת סוף המלחמה, נשלחתי ליחידת מודיעין חיל אוויר, שהייתה ממוקמת באום-חשיבה – בסיס המודיעין המרכזי בסיני. השירות שם, כמש"ק מודיעין של חיל האוויר, הביא איתו בהמשך גם את ההיכרות שלי עם אשתי עירית, ששרתה באותם ימים כמפעילת 'אלינט' (מודיעין אותות אלקטרוניים) בבלוזה, ולאחר שהבסיס פונה, הוצבה ב-1975 באום-חשיבה. פגישתנו הראשונה, ותחילת החיזור, הייתה בנסיעה במשאית מאום-חשיבה לרפידים (ביר-גפגפה), בדרך צפונה הביתה. אני, שהייתי מחיל האוויר, זכיתי לברטיס טיסה, אותו נתתי באותה נסיעה לעירית... וכל השאר – היסטוריה.

9 תכונה אחת בך, שהיית שמח להיפרד ממנה.

לפעמים אני לא מספיק עומד על שלי, מתלבט, ומרוב שיקול דעת, מהסס מלקבל החלטות. אני חושב שיש בזה גם צד חיובי, בכך שאני לא מתפרץ ונמנע מפלוט שטויות.

10 משהו שמפריע לך ומשהו שאתה אוהב בהזורע?

מפריע: בשנים האחרונות, הקיבוץ עבר שינוי ונהייה יותר מגוון בהרכב החברתי שלו, אבל עדיין, מבחינת חום וקרבה, נותר בו לא מעט מהאופי הייקי. בהבונים, היכן שגדלתי, הייתי רגיל לומר שלום למי שאני פוגש בדרך, ומי שלא אמר שלום נתן הרגשה שיש לו משהו נגדי, או שמהו מציק לו באופן אישי. בהזורע, לצערי, ישנם אנשים, שמתייחסים לאחרים כאילו הם אוויר, כך שמצאתי את עצמי עם הזמן מפסיק לומר להם שלום, כי הם לא עונים. חסרה לי אותה חמימות, שהייתה מנת חלקי בהבונים. **אוהב:** אני מעריך את זה שהקיבוץ בסך הכול טוב ומסודר ושיש עזרה הדדית, דבר שבא לביטוי יפה, במיוחד בסגר הראשון של הקורונה.

תודה ליהונתן, על גילוי הלב והנכונות לחשוף מעט מעצמו לכולנו. להתראות בעיתון הבא עם 'גיבור' או 'גיבורה' נוספים, שמכנים לחשוף בפנינו מעט מרחשי, הרהורי וסודות ליבם. ובינתיים, תחשבו מה אתם ריאיי: דני נהב ■